

Міністерство освіти і науки України
Київський національний університет імені Тараса Шевченка
Навчально-науковий інститут філології
кафедра германської філології та перекладу

**ПЕРЕКЛАДАЦЬКІ ТРАНСФОРМАЦІЇ ПРИ ВІДТВОРЕННІ
ОБРАЗНОСТІ НА ПРИКЛАДІ ТВОРУ ПАТРИКА ЗЮСКІНДА
«КОНТРАБАС»**

Кваліфікаційна робота
освітнього рівня «бакалавр»
студентки 4-го курсу
освітньої програми
*«Німецька філологія та переклад,
англійська мова»*,
спеціальність – 035.043 «Германські мови та
літератури (переклад включно), перша –
німецька»

Анастасії Юріївни СОЧИВКИНОЇ

Науковий керівник:

к.філол.н., асистент кафедри германської
філології та перекладу Катерина МІХІДЕНКО

«Допущено до захисту»

Протокол засідання

кафедри германської філології та перекладу

протокол № 12 від «12» сервія 2025 року

завідувач кафедри Сол

к.філол.н., доц. Олександр СТАСЮК

КИЇВ

2025

Анотація

«ПЕРЕКЛАДАЦЬКІ ТРАНСФОРМАЦІЇ ПРИ ВІДТВОРЕННІ ОБРАЗНОСТІ НА ПРИКЛАДІ ТВОРУ ПАТРИКА ЗЮСКІНДА «КОНТРАБАС»»

Обрана тема набуває актуальності в сучасному перекладознавстві, особливо в межах досліджень, присвячених художньому перекладу та відтворенню образності в іншомовних текстах.

Об'єктом дослідження виступає драматичний монолог Патріка Зюскінда «Контрабас» в оригіналі та його український переклад.

Предметом дослідження є перекладацькі трансформації, які застосовуються для відтворення образності у процесі міжмовного перенесення.

Мета роботи полягає у виявленні, класифікації та аналізі перекладацьких трансформацій, що використовуються для передачі образної системи твору в українському перекладі.

Для досягнення цієї мети було поставлено такі **завдання**:

- класифікувати перекладацькі трансформації, застосовані у перекладі;
- проаналізувати, яким чином трансформації впливають на збереження художнього ефекту;
- розглянути приклади збереження, модифікації, експресивізації чи нейтралізації образів у перекладі;
- окреслити особливості стилю Зюскінда та складність його відтворення українською мовою.

У ході дослідження було вивчені лінгвістичні основи поняття образності, типологія перекладацьких трансформацій, проаналізовані конкретні мовні приклади з тексту оригіналу та перекладу, розмежовані випадки дослівної та трансформованої передачі образів, виокремлено основні труднощі відтворення авторського стилю.

Для реалізації мети застосовувалися такі методи дослідження: системний, порівняльний, комплексний та лінгвістичний аналізи, а також аналіз тексту на граматичному, синтаксичному та семантичному рівнях.

У результаті дослідження було встановлено, що для адекватного відтворення образності перекладач активно використовує модуляцію, транспозицію, конкретизацію, генералізацію, компенсацію, а також часткову нейтралізацію стилістично маркованих одиниць. Значна частина трансформацій є необхідною для збереження функціонально-емоційного ефекту оригіналу в українському перекладі.

Ключові слова: перекладацькі трансформації, образність, експресивізація, нейтралізація, відтворення образності, художній переклад.

Abstract

TRANSLATION TRANSFORMATIONS IN THE REPRODUCTION OF IMAGERY ON THE EXAMPLE OF PATRICK ZUSKIND'S WORK «THE CONTRABASS»

The chosen topic is relevant in contemporary translation studies, especially in research devoted to literary translation and the reproduction of imagery in foreign-language texts.

The **object** of the study is Patrick Zuskind's dramatic monologue “The Double Bass” in the original and its Ukrainian translation.

The **subject** of the study is the translation transformations used to reproduce imagery in the process of interlingual transfer.

The **aim** of the work is to identify, classify, and analyze the translation transformations used to convey the imagery of the work in the Ukrainian translation.

To achieve this goal, the following **tasks** were set:

- to classify the translation transformations used in the translation;
- to analyze how transformations affect the preservation of the artistic effect;
- to consider examples of preservation, modification, expressivization, or neutralization of images in translation;
- to outline the peculiarities of Zuskind's style and the complexity of its reproduction in Ukrainian.

In the course of the study, the linguistic foundations of the concept of imagery and the typology of translation transformations were examined, specific linguistic examples from the original text and translation were analyzed, cases of literal and transformed transmission of images were distinguished, and the main difficulties in reproducing the author's style were identified.

To achieve the goal, the following research methods were used: systematic, comparative, comprehensive, and linguistic analyses, as well as analysis of the text at the grammatical, syntactic, and semantic levels.

The study found that in order to adequately reproduce imagery, the translator actively uses modulation, transposition, concretization, generalization, compensation, and partial neutralization of stylistically marked units. A significant part of the transformations is necessary to preserve the functional and emotional effect of the original in the Ukrainian translation.

Keywords: translation transformations, imagery, expressiveness, neutralization, reproduction of imagery, literary translation.

ЗМІСТ

ВСТУП	7
РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ ВИЗНАЧЕННЯ ПЕРЕКЛАДАЦЬКИХ ТРАНСФОРМАЦІЙ	10
1.1 Дефініції терміну «Перекладацька трансформація».....	10
1.2 Підходи до дефініції ПТ.....	11
1.3 Класифікації ПТ, виділення їх основних типів.....	13
1.4 Проблема класифікації ПТ.....	15
1.5 Перекладацькі трансформації як ефективний засіб досягнення адекватності перекладу.....	17
1.6 Перекладацькі трансформації як засіб досягнення еквівалентності перекладу.....	19
1.7 Поняття образності в літературному тексті.....	22
1.8 Основні стилістичні засоби створення образності.....	23
1.8.1 Стилістичні трансформації.....	25
1.9 Проблеми передачі образності при перекладі.....	26
1.10 Методи відтворення образності в перекладі.....	27
Висновки до розділу 1	29
РОЗДІЛ 2. ПРАКТИЧНЕ ДОСЛІДЖЕННЯ ПЕРЕКЛАДАЦЬКИХ ТРАНСФОРМАЦІЙ ПРИ ВІДТВОРЕННІ ОБРАЗНОСТІ	30
Висновки до розділу 2	48
ЗАГАЛЬНІ ВИСНОВКИ	50
ZUSAMMENFASSUNG	52
СПИСОК ВИКОРОСТАНИХ ДЖЕРЕЛ	54

ВСТУП

Переклад — це не просто передача змісту іншою мовою, а мистецтво тонкого балансу між точністю та емоцією, між словом і підтекстом. Особливо складним стає переклад тоді, коли йдеться про художній текст, насичений образами, метафорами, емоціями, індивідуально-авторським стилем. У такі моменти перекладач перетворюється на співавтора, здатного зберегти душу оригіналу — не лише його форму.

Саме таким емоційно-образним і водночас глибоко філософським є твір Патріка Зюскінда «Контрабас» — драматичний монолог, у якому тісно переплетені іронія, саморефлексія, трагізм і соціальна критика. Вибір цього тексту для аналізу не є випадковим: він дає змогу простежити, як перекладач стикається з численними стилістичними та культурними бар'єрами й змушений вдаватися до різноманітних трансформацій задля збереження художнього ефекту.

Актуальність дослідження зумовлюється зростаючим інтересом сучасної перекладознавчої науки до питань передачі образності та стилістичних особливостей авторського мовлення в художньому перекладі. Увага до таких аспектів сприяє розвитку міжкультурної комунікації, глибшому розумінню специфіки перекладацьких стратегій та розширенню можливостей інтерпретації літературного тексту.

Проблемі перекладацьких трансформацій приділяли увагу багато дослідників, серед яких варто виокремити таких учених, як І. Ревзина, Я. Ренкер, Л. Бархударов, В. Комісаров, Г. Черноватий, О. Іваницька, а також сучасних українських дослідників — О. Чередниченко, І. Корунця, Л. Коломієць. Їхні праці заклали теоретичні засади аналізу перекладацьких трансформацій, класифікації перекладацьких прийомів та обґрунтування принципів еквівалентності в художньому перекладі.

У цьому дослідженні акцент зроблено на зіставленні оригінального німецькомовного тексту твору «Контрабас» із його українським перекладом, із метою виявлення трансформацій, до яких вдається перекладач для відтворення образної структури тексту.

Об'єктом дослідження виступає драматичний монолог Патріка Зюскінда «Контрабас» в оригіналі та його український переклад.

Предметом дослідження є перекладацькі трансформації, які застосовуються для відтворення образності у процесі міжмовного перенесення.

Мета роботи полягає у виявленні, класифікації та аналізі перекладацьких трансформацій, що використовуються для передачі образної системи твору в українському перекладі.

Для досягнення мети поставлено такі завдання:

- Окреслити теоретичні засади поняття образності в художньому тексті.
- Визначити класифікацію перекладацьких трансформацій, релевантних для передачі образності.
- Виявити перекладацькі прийоми, використані в українському перекладі.
- Зіставити відповідні фрагменти оригіналу та перекладу для аналізу застосованих трансформацій.
- З'ясувати, як трансформації впливають на збереження авторського стилю та художнього ефекту.

Наукова новизна дослідження полягає у поєднанні аналізу образності та перекладацьких трансформацій, виборі специфічного об'єкта дослідження, виявленні конкретних трансформацій, притаманних перекладу німецькомовної образності, акценті на прагматичному аспекті перекладу образності,

практичному аналізі, який може бути використаний як приклад для подібних досліджень.

Дипломна робота складається зі вступу, двох розділів (теоретичного та практичного), висновків до кожного з розділів, загальних висновків та списку використаних джерел. Загальний обсяг роботи складає 58 сторінок. У першому розділі охарактеризовано поняття образності, проблематика та класифікації перекладацьких трансформацій, досягнення адекватності та еквівалентності перекладу. У другому розділі зображено результати аналізу зіставлення двох текстів, виявлено засоби створення образності та продемонстровано вплив перекладацьких трансформацій на посилення або нейтралізацію емоційності в текстах. У загальних висновках показано результати опрацювання теоретичного матеріалу першого розділу та аналізу текстів оригіналу та перекладу другого розділу. Список використаної літератури налічує 40 джерел.

РОЗДІЛ 1

ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ ВИЗНАЧЕННЯ ПЕРЕКЛАДАЦЬКИХ ТРАНСФОРМАЦІЙ

1.1 Дефініції терміну «Перекладацька трансформація»

Поняття перекладацьких трансформацій відіграє важливу роль у теорії перекладу та вміння правильно інтерпретувати значення даного твердження допомагає перекладачу досягти численних цілей, таких як адекватність та еквівалентність перекладу. Перекладацькі трансформації – це ті численні і якісно різноманітні міжмовні перетворення, які здійснюються заради досягнення еквівалентності (адекватності перекладу) попри розбіжності у формальних і семантичних системах двох мов [1, с. 73]. Тобто навіть якщо мови мають різну множинність елементів, експерт з перекладу все одно має вдаватися до різних методів та перетворень задля досягнення максимально можливого ступеня адекватності інтерпретації тексту.

Деякі дослідники акцентують увагу саме на механізмі здійснення змін, а не на результаті. Тобто вони трактують поняття трохи ширше та дають зрозуміти у чому саме полягає суть здійснення трансформацій. За визначенням, поданим у лінгвістичній енциклопедії О.О. Селіванової, трансформація – основа більшості прийомів перекладу, яка полягає в зміні формальних (лексичні або граматичні трансформації) або семантичних (семантичні трансформації) компонентів вихідного тексту при збереженні інформації, призначеної для передачі [2, с. 148]. Це визначення підкреслює важливість розуміння трансформацій, адже більшість прийомів перекладу унеможлиблюють відтворення тексту іншою мовою без орієнтування у темі лінгвістичних перетворень.

Цікавим є й підхід, що розглядає трансформацію як синтаксичне перетворення. Зокрема, дослідниця В. Ярцева визначає трансформації як перетворення, за допомогою яких із простих синтаксичних структур виводяться складніші [3, с. 72]. Однак важливо розуміти, що така інтерпретація не завжди має безумовно

впливати на рішення перекладача, адже бувають випадки, коли адекватний та еквівалентний переклад можливий без зміни синтаксичної структури. Це визначення може бути корисним, якщо фахівець має справу з творчістю автора, стиль написання якого вирізняється великою кількістю складних речень, що налічують численні рефлексії, фразеологізми та прислів'я.

Попри різні підходи до терміна, їх об'єднує ідея того, що трансформація – це не відступ від оригіналу, а засіб його відтворення в іншій мовній системі. Окрім цього, усі визначення та інтерпретації перекладацьких трансформацій об'єднані спільною метою їх вивчення, а саме досягнення якісного перекладу. Тексти при цьому мають мати здатність бути перекладеними. Перекладність – ключове поняття в теорії перекладу й основоположний принцип у професійному світогляді перекладача [4, с. 329].

З урахуванням вищенаведеного, можна зробити висновок, що термін «перекладацька трансформація» має багатогранну інтерпретацію і залежить від підходу конкретного дослідника. Проте всі дефініції сходяться на одному: трансформація — це цілеспрямований інструмент досягнення перекладацької відповідності, що дозволяє зберегти смисл, стилістику й емоційне забарвлення оригінального вислову.

1.2 Підходи до дефініції ПТ

Підходи до розуміння перекладацьких трансформацій у сучасній лінгвістиці є доволі різноманітними та залежать від методології, якої дотримується той чи інший дослідник. Зокрема, існує думка, що необхідність передачі в перекладі комунікативного значення джерельного тексту (далі – ДжТ) визначає доцільність найрізноманітніших перекладацьких трансформацій навіть всупереч асиметрії мовних та культурних систем [5, с. 1]. Отже, цей підхід дає нам поглянути на перекладацькі трансформації не як на відхилення від оригіналу, а як на функціональний засіб збереження комунікативної цілісності. Він дозволяє осягнути дане поняття з іншої точки зору та застосовувати перекладацькі

трансформації, орієнтуючись на найбільш точне відтворення культурних та мовних особливостей цільового тексту.

Окрема увага у дослідженнях приділяється співвідношенню понять «переклад» і «адаптація». Деякі науковці взагалі прагнуть не вживати термін «адаптація» чи «адаптивний переклад», вважаючи, що поняття перекладу можна поширити на всі види трансформацій, доки зберігаються основні функції цього виду діяльності. Інші ж розглядають ці два поняття, адаптація та переклад, як такі, що репрезентують істотно відмінні види практичної діяльності [6, с. 78]. Така полярність думок свідчить про гнучкість теоретичного підґрунтя в перекладознавстві та відкриває простір для подальших досліджень щодо класифікації трансформацій, хоча це поняття навіть зараз не має єдиного тлумачення та викликає суперечки серед учених.

Досить цікавим є також функціональний підхід. Термін «функціональна еквівалентність» є найновішим загальним терміном, який використовує Юджин А. Найда для позначення дуже своєрідного підходу до перекладу Біблії, який був розроблений в основному ним протягом більш ніж сорока років і який мав великий вплив як у колах DBS, так і поза ними [7, с. 1]. (Тут і далі переклад наш.) Саме ідея збереження функції, а не лише форми, відкрила шлях до розуміння трансформацій як необхідного компонента точного і природного перекладу.

Сучасні дослідники також звертають увагу на термінологічну плутанину в теорії перекладу. Через плутанину у використанні понять і термінів, ми прагнемо представити та визначити найважливіші з них, з якими працює теорія перекладу, такі як: процедура перекладу, стратегія перекладу, метод перекладу, техніка перекладу та трансформація перекладу [8, с. 473]. (Тут і далі переклад наш.) Такий аналітичний підхід дозволяє більш системно підходити до вивчення трансформацій і уникати надмірного термінологічного розмиття. Процедура перекладу – це процес відтворення тексту іншою мовою, який включає в себе кілька етапів, що залежать від мети та типу перекладу. Стратегія перекладу – це запланований підхід, що використовує перекладач для досягнення мети

перекладу. Методи перекладу – це сукупність принципів, що застосовуються під час відтворення тексту іншою мовою. Можемо зазначити також, що існує два методи перекладу: комунікативний та семантичний.

Таким чином, сучасні підходи до розуміння перекладацьких трансформацій коливаються від функціонально-комунікативного до термінологічно-структурного. Але всі вони вказують на одне: трансформація — це не просто механічне перетворення, а гнучкий інструмент, що дозволяє зберегти цілісність тексту в новій мовній реальності.

1.3 Класифікації ПТ, виділення їх основних типів

Класифікація перекладацьких трансформацій (ПТ) є важливою для розуміння механізмів перекладацької діяльності, оскільки дозволяє систематизувати ті зміни, яких зазнає текст під час переходу з мови-оригіналу в мову перекладу. Різні дослідники пропонують різні підходи до класифікації ПТ, проте більшість із них узгоджуються у виділенні граматичних, лексичних і стилістичних змін як базових типів трансформацій. Л. Латишев [3, с. 78] дає класифікацію ПТ за характером відхилення від міжмовних відповідностей, в якій всі ПТ підрозділяються на: 1) морфологічні – заміна однієї категоріальної форми іншими або декількома; 2) синтаксичні – зміна синтаксичної функції слів і словосполучень; 3) стилістичні – зміна стилістичного забарвлення відрізка тексту; 4) семантичні – зміна не тільки форми вираження змісту, але і самого змісту, а саме, тих ознак, за допомогою яких описана ситуація; 5) змішані – лексико-семантичні та синтаксично-морфологічні [9, с. 2].

А. Фітерман та Т. Левицька виділяють три типи перекладацьких трансформацій: 1. Граматичні трансформації: перестановки, опущення і додавання, перебудови та заміни пропозицій. 2. Стилiстичні трансформації: синонімічні заміни та описовий переклад, компенсація та інші види замін. 3. Лексичні трансформації: заміна і додавання, конкретизація і генералізація пропозицій [9, с. 4].

Є також класифікації, які загалом охоплюють найпоширеніші способи досягнення міжмовної еквівалентності. Такі способи містять: 1) транслітерацію та транскрипцію, калькування та добір варіантів, необхідних для еквівалентних псевдозамін; 2) конкретизацію й узагальнення; 3) логічний розвиток понять; 4) компенсацію; 5) антонімічний переклад; 6) запровадження нових слів чи опускання старих понять; 7) цілісно-ситуативне перетворення (заміну). Більшість способів перекладу (такі, як 2, 3, 5, 6) спрямовані на лексико-семантичні трансформації. Лише еквівалентна, цілісно-ситуативна заміна, компенсація та частково запровадження нового слова можуть стосуватися практично всіх рівнів мови як мовної діяльності [11, с. 495].

В. Н. Карабан, у свою чергу, виділяє: 1. Лексичні трансформації; 2. Граматичні трансформації; 3. Лексико-граматичні трансформації [12, с. 70]. Це дає змогу глибше проаналізувати, як трансформації працюють у системі цілого речення або навіть тексту.

Класифікація перекладацьких трансформацій (ПТ) є одним із ключових аспектів у дослідженні перекладу, адже дозволяє систематизувати ті лінгвістичні засоби, за допомогою яких досягається еквівалентність між оригіналом і перекладом. Однією з базових форм такої еквівалентності є **семантична еквівалентність**. Семантична еквівалентність – це така еквівалентність, яка передає значення та комунікативну інтенцію вихідного тексту, але в іншому формулюванні, ніж у вихідному тексті. (Денотативний підхід). Він застосовується, коли лексичні одиниці мови перекладу позначають поняття, які не збігаються з поняттями мови перекладу. Тому деякі фрагменти оригіналу потребують лексичних та/або граматичних перетворень – скорочення або розширення (пояснення) отриманої інформації (комунікативний підхід) [13, с. 36]. (Тут і далі переклад наш.)

Серед лексичних трансформацій найчастіше використовуються:

- **Конкретизація;**

- **Узагальнення;**
- **Модуляція** – заміна вираження з дотриманням норм мови перекладу;
- **Антонімічний переклад** – трансформації, що виникають через структурні особливості мов;
- **Додавання** – для пояснення культурних або мовних реалій;
- **Опущення** – якщо оригінальний елемент є надмірним або не відповідає стилістичним нормам цільової мови [13, с. 42–43].

Більш деталізовано трансформації поділяють на кілька рівнів. Трансформації першого рівня семантичної еквівалентності виражається у використанні різноманітних заміни. Перетворення, що використовуються на референціальному рівні – це конкретизація (або гіпонімічна трансформація), генералізація (гіперонімічна трансформація), заміна реалій (інтергіпонімічна трансформація), а також, переклад за допомогою реметафоризації (синекдохічна трансформація), метонімічна трансформація, реметафоризація (заміна однієї метафори іншою), деметафоризація (заміна метафори її антиподом). Види трансформацій прагматичного рівня: перекладацькі компенсації, заміна одних стилістичних прийомів іншими, заміна алюзій (реалій) на аналогічні, а також інтерпретуючий, роз'яснюючий переклад та перекладацькі трансформації. Трансформації, що знаходяться на стилістичному рівні включають дослівний переклад, перестановки, перехід від зворотного порядку слова до прямого і навпаки, членування та об'єднання, зміна стилю речення, зміна синтаксичного зв'язку речення та опущення [3] [22, с. 419].

Таким чином, перекладацькі трансформації не є довільним відхиленням від оригіналу, а цілеспрямованим інструментом для досягнення еквівалентності, адаптації тексту до норм цільової мови та збереження змістово-прагматичних характеристик першотвору.

1.4 Проблема класифікації ПТ

Наразі не існує уніфікованої класифікації перекладацьких трансформацій [10, с. 41]. Більшість учених, що працювали у цьому напрямі, пропонують власні підходи, що нерідко суттєво відрізняються одне від одного як за критеріями поділу, так і за самою термінологією.

Здебільшого актуалізованими у трансформаційному плані виявляються лексичний, морфологічний та синтаксичний рівні. Немотивованим є виокремлення дослідниками поряд із лексичним семантичного рівня й віднесення до першого прийомів генералізації та конкретизації, а до другого – метафоричних, метонімічних та синонімічних заміни, логічного розвитку понять, антонімічного перекладу та прийому компенсації [Миньяр-Белоручев 1996], хоч генералізацію та конкретизацію також можна залучити до метонімічних заміни. Непослідовним у перекладознавстві є виокремлення стилістичних трансформацій, до яких залучають або синонімічні заміни, описовий переклад, компенсацію й інші заміни [Левицкая, Фитерман 1963], або компресію та розширення [Швейцер 1988], або зміну стилістичного забарвлення відрізка тексту [Латишев 2001] [14, с. 202]. Межі між окремими типами трансформацій залишаються розмитими, а критерії їх розподілу — варіативними залежно від дослідницької традиції.

У вирішенні проблеми використання ПТ у художніх творах брали участь такі відомі науковці як: О. Потебня, М. Рильський, А. Федоров, І. Франко, М. Драгоманов, В. Коптілов, Д. Дюришин, А. Попович та інші. Деякі феномени проблеми відображенні в працях А. Волкова, В. Жирмунський, М. Конрада, Д. Лихачова, В. Матвіїшина, М. Храпченко і ін. Проте, слід зазначити, що фахівці в області теорії перекладу досі не дійшли до спільної думки щодо самої суті поняття трансформації. Цим і пояснюється велике різноманіття класифікацій, запропонованих вченими, що відрізняються один від одного. Незважаючи на те, що існує велика кількість класифікацій ПТ, більшість дослідників все ж виділяють спільними лексичні та граматичні трансформації, і, власне, їх поєднання, для здійснення адекватного перекладу [16, с. 66-67]. Лексичні та

граматичні трансформації є узагальненими та залишаються підґрунтям для виокремлення інших типів. Учені, досліджуючи це питання, спираються також на власні знання та судження, але слід пам'ятати, що оскільки не існує уніфікованої класифікації, то вважаємо, що перекладач залишає за собою право вибору, на які джерела посилатися і які дослідження брати за основу свого стилю перекладу.

Однак варто відзначити, що термінологія, застосована західними та українськими науковцями на позначення подібних за своєю суттю явищ, відрізняється. Наприклад, Т. В. Журавель та Н. І. Хайдарі у своїй статті тлумачать перекладацькі трансформації як перебудову вихідного тексту загалом або деяких його елементів задля досягнення адекватності та еквівалентності перекладу [2: 148]. Погоджуючись із цим визначенням, ми вважаємо поняття, викладені в теоретичних положеннях зазначених вище зарубіжних дослідників, тотожними поняттю "перекладацькі трансформації", яке переважно застосовують вітчизняні лінгвісти. У широкому розумінні цей термін позначає взаємозв'язок між мовними одиницями джерельної та цільової мови, заміну в процесі перекладу однієї форми вираження іншою. Перекладацькі трансформації можуть бути категоризовані за низкою різних ознак залежно від того, які саме вважає найважливішими той чи той дослідник [17, с. 192].

Таким чином, хоча більшість класифікацій ПТ і мають суттєві відмінності, вони зазвичай погоджуються у виокремленні лексичних, граматичних трансформацій, а також їх поєднання. Саме ці категорії є ключовими для досягнення адекватності та функціональної еквівалентності перекладу. Проблема полягає не стільки у множинності класифікацій, скільки у відсутності єдиного критерію, що дозволив би уніфікувати підходи до аналізу трансформацій у сучасному перекладознавстві.

1.5 Перекладацькі трансформації як ефективний засіб досягнення адекватності перекладу

Перекладацькі лексичні трансформації - це різного роду зміни лексичних елементів мови оригіналу під час перекладу з метою адекватної передачі їх семантичних, стилістичних і прагматичних характеристик із врахуванням норм мови перекладу та мовленнєвих традицій культури мови перекладу [15, с. 300]. Як зазначають дослідники, лексичні трансформації застосовуються у випадках, коли словникові відповідники лексем виявляються непридатними для використання через смислову або контекстуальну невідповідність. Це дозволяє перекладачеві уникати буквального перекладу, який би спотворював зміст твору.

Як відомо, головною метою перекладу є досягнення адекватності. Тому основне завдання перекладача полягає в тому, щоб вміло вжити необхідні перекладацькі трансформації для того, щоб текст перекладу якнайточніше передавав всю інформацію, що міститься в тексті оригіналу, дотримуючись відповідних норм мови перекладу [18, с. 102-103]. Без використання перекладацьких трансформацій проблема адекватного відтворення тексту іншою мовою була б і зараз актуальною. Не зважаючи на той факт, що багато вчених-лінгвістів мають різні підходи до визначення та класифікації даних перетворень, їхня думка щодо даних перетворень одностайна.

Для максимального збереження стилістичної та семантичної спорідненості з оригіналом гарним є підхід М. Зерова. Як правило, М. Зеров дуже точний у підборі лексем, еквівалентних оригінальним. Він намагається настільки адекватно передати словесну канву твору, що з усіх можливих варіантів перекладу найчастіше послуговується спільнокореневим (якщо такий є) [19, с. 117]

За теорією Н. Складчикової існує чотири параметри адекватності перекладу: параметр адекватності передачі семантичної інформації; параметр адекватності передачі емоційно-оціночної інформації; параметр адекватності передачі експресивної інформації; параметр адекватності передачі естетичної інформації [24]. Врахування усіх цих аспектів потребує не буквального переносу мовних знаків, а їх творчого осмислення.

Неминучі відмінності систем мови оригіналу і мови перекладу обмежують можливість передачі змісту оригіналу мовою перекладу з абсолютною точністю. Отже, ми можемо говорити про «неможливість» повноцінної передачі художнього змісту тексту мовою перекладу. Тому художній переклад можна розглядати як інтерпретацію оригінального тексту, де першочерговим завданням перекладача є не передача смислів мовних знаків, а відтворення художніх функцій, укладених у цих мовних знаках (Казакова, 2002: 18) [20, с. 58].

Таким чином, за допомогою лексичних трансформацій перекладач може не лише передати смисл оригінального тексту, але й виконати головне завдання художнього перекладу - зберегти цілісність художнього враження. Перекладацькі трансформації не лише полегшують адаптацію тексту до норм мови перекладу, але й слугують потужним засобом досягнення адекватності, дозволяючи передати повноцінний художній зміст, що є основною метою перекладацької діяльності.

1.6 Перекладацькі трансформації як засіб досягнення еквівалентності перекладу

У теорії перекладу поняття еквівалентності займає центральне місце, адже саме воно визначає ступінь відповідності між оригіналом і перекладом. У теорії перекладу еквівалентність визначається як збереження відносної рівності (балансу) змістової, семантичної, стилістичної й функціонально-комунікативної інформації, що міститься в оригіналі й перекладі. Метою перекладацької еквівалентності є максимально можливий ступінь збереження змісту [21, с. 157]. Також важливо зберегти функцію і вплив оригінального тексту в іншій мовній культурі та системі. Проте перекладацькі трансформації це не єдиний засіб для досягнення цієї мети, перекладач має самостійно обрати інструмент для відтворення тексту іншою мовою.

Застосування трансформацій як прийомів повинно бути мотивоване тим, що вони забезпечують у даному контексті більшу ступінь еквівалентності, ніж

кожне з можливих регулярних відповідностей. Точним може вважатися лише такий переклад, який забезпечує тотожність функції мовленнєвого твору при еквівалентності смислового оригіналу та його транслята [22, с. 416, 418]. Таким чином, перекладач має обирати той варіант трансформації, який найточніше виконує комунікативну функцію мовленнєвого акту.

Розрізняють потенційно досяжну еквівалентність, під якою розуміється максимальна спільність змісту двох різномовних текстів, що допускається через різницю мов, на яких створені ці тексти, і перекладацьку еквівалентність – реальну змістову близькість текстів оригіналу і перекладу, що досягається перекладачем у процесі перекладу [23, с. 278]. Саме трансформації є тим гнучким інструментом, який дозволяє максимально реалізувати потенціал еквівалентності, долаючи структурні і семантичні розбіжності між мовами.

Якщо виходити із трьох відомих у логіці й філософії можливих варіантів еквівалентних відношень – повної, часткової й нульової еквівалентності, – то, відповідно, з лінгвістичної точки зору також можливі три типи еквівалентності мовних одиниць у зіставляваних мовах:

- а) повна еквівалентність;
- б) часткова еквівалентність;
- в) нульова еквівалентність (безеквівалентність).

Три типи еквівалентності й факти впливу національно-культурної специфіки мовних одиниць на особливості перекладу можна проілюструвати на такому лінгвокультурному феномені, як лексичні паралелі – лексема двох і більше синхронічно порівнюваних мов, що співпадають у плані вираження і схожих / несхожих у плані змісту [23, с. 278]. Ці типи еквівалентності особливо важливі в процесі міжмовної інтерпретації, адже саме вони визначають обсяг трансформацій, яких потребує мовна одиниця при перекладі. Повна еквівалентність дозволяє передати зміст без змін, що спрощує завдання перекладача. Часткова еквівалентність потребує уточнення або

контекстуального пояснення, щоб уникнути зміщення смислу. Хибна еквівалентність, або безеквівалентність, найскладніша для відтворення, оскільки вимагає від перекладача глибокого знання культурного контексту та творчого підходу до пошуку функціонального відповідника. Отже, поняття еквівалентності не є абстрактною схемою, а практичним інструментом, що допомагає зберегти семантичну, стилістичну й культурну адекватність у процесі перекладу.

Значення неповних лексичних паралелей, що співпадають, називають інтерлексами – інтернаціональні лексико-семантичні варіанти лексем [3, с. 102]. З поміж них слід розрізняти інтерлекси: • із різними змістовими відтінками, зазвичай із розширенням-звуженням значень лексико-семантичних відтінків; • із різною стилістичною забарвленістю [23, с. 278]. У процесі перекладу інтерлексів перекладач має бути особливо уважним, адже навіть незначна варіація в значенні або стилістичному забарвленні може істотно змінити тональність висловлювання або порушити відповідність між оригіналом і перекладом. Використання автоматичних відповідників та нібито «зрозуміла» лексика можуть призвести до вживання «хибних друзів перекладача». Такі слова вимагають особливої уваги та обережності перекладача, а також гнучкого застосування трансформацій.

Специфічні лексико-семантичні варіанти, що відображають національно-культурну своєрідність лексем, називаються ідіолексами [23, с. 279]. Їх адекватна передача можлива лише шляхом пояснення, перифрази або заміни на культурно прийнятний аналог.

Отже, перекладацькі трансформації є ефективним засобом досягнення еквівалентності, оскільки дозволяють враховувати системні, семантичні та культурні відмінності між мовами. Гнучке й обґрунтоване застосування трансформацій дає змогу створити переклад, який буде не лише зрозумілим для цільової аудиторії, а й максимально наближеним до оригіналу за всіма ключовими параметрами - змістом, стилем, функцією та прагматикою.

1.7 Поняття образності в літературному тексті

Поняття образності є одним із ключових у літературознавстві, оскільки воно відображає специфіку художнього мислення та спосіб мовного втілення творчої ідеї. У сучасній науці існує кілька підходів до визначення образу в словесному мистецтві, які, хоча й різняться за акцентами, є взаємодоповнюючими. Усі концепції образу словесного мистецтва, що існують у сучасній науці, можна умовно звести до таких: 1) образ - це уявлення дійсності у свідомості людини, що виникає при сприйнятті художнього слова (нім.: Gestalt); 2) образ - це внутрішня форма та форма існування художньої ідеї (імплікатура); 3) образ - це знак іконічного типу (троп). Усі ці концепції є комплементарними, тобто не виключають одна одну, а репрезентують лише одну з граней СПО [25, с. 232]. Разом створюють багатогранну модель функціонування образу в поетичному тексті.

Німецька класична естетика (Кант, Гегель, Шеллінг) розглядає образ через його відношення до творчого суб'єкту та його пізнавальної діяльності [26, с. 188-189]. Художній образ постає не лише як результат творчого процесу, а й як форма пізнання дійсності, що має як раціональний, так і чуттєво-емоційний вимір.

Особливість мови художньої літератури часто вбачають в її образності. Це невід'ємна, інваріантна характеристика стилю художньої літератури. Сам літературний твір, являючи собою художньо-змістове, чуттєво-змістове узагальнення дійсності є збірним і в той же час цільним образом. У письменника образність індивідуальної мови спирається на образні основи загальнонародного мовлення [26, с. 191]. Інакше кажучи, образність особистісного стилю митця виростає з потенціалу загальнонародної мови.

Якщо говорити про загальнофілософську основу досліджень з лінгвопоетики, то нею є методологія функціоналізму, що передбачає опору на функційність мовних одиниць у творенні художнього повідомлення і визначає потенціал мови

в моделюванні художньої ситуації, творенні словесних образів, здійсненні художньої інтеракції [28, с. 103]. Такий підхід дозволяє розглядати мову як активний інструмент моделювання художньої реальності, у якій словесні образи стають засобом художньої взаємодії між автором і читачем.

На прикладі п'єси Патріка Зюскінда «Контрабас» бачимо, як автор за допомогою культурних ремінісценцій формує багатоплановий образ мистецького світу. Зюскінд цитує, або посилається на музикантів, письменників, діячів мистецтва, філософів з різних періодів історії, створює неповторний історичний та територіальний колорит: „Beethoven, Schubert, Schumann, Weber, Chopin, Wagner, Strauss, Leoncavallo, Brahms, Verdi, Tschairowskij, Bartok, Strawinsky... - soviel kann ich gar nicht aufzählen“ [13: 67] [29, с. 366]. У цьому прикладі образність постає як засіб культурної репрезентації, де власне текст перетворюється на простір інтертекстуальних зв'язків і асоціацій.

Таким чином, поняття образності охоплює як когнітивний процес, що відбувається у свідомості читача, так і мовно-естетичну структуру тексту, в якій втілюється художній задум автора. У перекладознавстві врахування образної структури тексту є особливо важливим, оскільки саме вона формує стилістичну унікальність оригіналу і часто вимагає особливо делікатного відтворення засобами іншої мови.

1.8 Основні стилістичні засоби створення образності

Створення образності в художньому тексті безпосередньо пов'язане з використанням стилістичних засобів виразності, які виступають важливим інструментом не лише естетичного впливу, але й формування національно-культурної специфіки мовлення. У своїх розвідках з лінгвостилістики професор С. І. Дорошенко відзначав важливу роль стилістичних фігур у відтворенні в поетичному тексті образності [Дорошенко 2009, с. 178] [27, с. 139]. Це свідчить

про те, що засоби мови не лише передають інформацію, але й моделюють глибший емоційний та духовний рівень художнього тексту.

Відповідно до принципів їх утворення стилістичні засоби поділяють на три типи: фонетичні, лексикосемантичні та синтаксичні. Більшість із них виникає внаслідок переосмислення значення мовних одиниць, що дозволяє словам і конструкціям набувати додаткових значень, експресивності та стилістичної глибини. [3] [30, с. 108].

В стилістиці образ розуміється як особлива форма естетичного світосприйняття, в якому збігаються цілісність, життєвість та конкретність. [3, с. 444] [31, с. 69]. Саме завдяки цьому образи стають не просто мовними формулами, а засобами пізнання дійсності через художнє бачення.

Образне порівняння являє собою стилістичний прийом, що полягає у частковому уподібненні двох об'єктів дійсності (або їх якостей), які належать до різних класів [31, с. 74]. Цей прийом створює асоціативний зв'язок між поняттями, збагачуючи семантику висловлювання.

Створити саме художній образ протилежності авторові допомагає лексичний стилістичний прийом оксиморон [32, с. 23]. Оксиморон — поєднання взаємовиключних понять, що породжує напруження змісту й привертає увагу до протиріччя, закладеного в художньому образі. Його використання особливо ефективно для передачі складних внутрішніх переживань героя або суперечностей зовнішнього світу.

До стилістичних засобів також належать повтори, які організують текст на ритмічному рівні та акцентують ключові елементи [32, с. 23], і синтаксичні прийоми на кшталт інверсії — зміни звичного порядку членів речення задля надання висловлюванню експресивного забарвлення або нових смислових акцентів [1, с. 219].

Загалом, стилістичні засоби виконують не лише естетичну, а й функціональну роль: вони підтримують загальний настрій тексту, структурують інформацію, зосереджують увагу на головному, стимулюють уяву читача та сприяють глибшому емоційному зануренню [32, с. 24].

Таким чином, стилістичні засоби є основним механізмом створення художньої образності, а їх грамотне використання дозволяє не лише передати зміст, а й відтворити настрій, атмосферу та внутрішній світ персонажів, що особливо важливо при перекладі літературного тексту.

1.8.1 Стилiстичнi трансформацiї

У процесі перекладу художніх текстів перекладачеві доводиться не лише передавати зміст, а й відтворювати стилістичну своєрідність оригіналу. Саме тут на перший план виходять стилістичні трансформації — особливий тип перекладацьких перетворень, спрямований на збереження або адаптацію стилістичного забарвлення тексту.

Проте зазначимо, що в українському перекладознавстві існує два підходи щодо розуміння стилістичних трансформацій: по-перше, цей феномен розглядається в межах інших типів трансформацій (В. І. Карабан, О. О. Селіванова, С. Є. Максимов), вони не виділяють стилістичні трансформації в окрему категорію, підкреслюючи їхню допоміжну роль, і по-друге, вчені вважають, що потрібно розрізнити окрему групу стилістичних трансформацій (С. М. Амеліна, О. В. Бабенко, А. Й. Гордєєва, Л. П. Науменко) [34, с. 222].

Л. П. Науменко та А. Й. Гордєєва як представники другого напрямку перекладознавчих досліджень в Україні виділяють стилістичні трансформації в окрему групу та тлумачать їх як «такі способи перекладу, за допомогою яких перекладач зміщує стилістичні акценти, нейтралізуючи або, навпаки, актуалізуючи кононотавні відтінки значення, або ж адаптуючи мову перекладу до стилістичних норм, прийнятих у мові перекладу» [15, с. 31].

До стилістичних трансформацій автори відносять логізацію, експресивацію, модернізацію та архаїзацію [34, с. 223]. Кожна з них виконує певну функцію в перенесенні стилістичних характеристик оригіналу.

Логізація (logization) - це спосіб перекладу шляхом заміни емоційно-експресивної або етномаркованої одиниці МО стилістично нейтральним її відповідником у МП, що усуває або послаблює естетичну функцію першотвору [35, с. 32]. Такий підхід може бути виправданим у випадках, коли стилістична насиченість оригіналу не відповідає нормам цільової мови або заважає сприйняттю змісту. У своїй п'єсі «Контрабас» Патрік Зюскінд достатньо часто застосовував логізацію як спосіб перекладу стилістично-маркованих одиниць, нехтуючи при цьому методами відтворення образності у випадках, коли це потрібно.

У цілому, стилістичні трансформації є важливим інструментом перекладача, який дозволяє досягти не буквального, а функціонального еквівалента - такого, що збереже естетичну, культурну й комунікативну цінність оригіналу з урахуванням норм цільової мови.

1.9 Проблеми передачі образності при перекладі

Передача образності в художньому перекладі є одним із найскладніших аспектів перекладацької діяльності, оскільки вона вимагає не лише лексичної, а й стилістичної точності, збереження емоційно-естетичної функції вислову, а також урахування культурної специфіки мов-учасниць. Саме образність як естетична категорія часто стає тим елементом, що найчастіше зазнає спотворення або втрати у процесі перекладу.

Особливу складність становить передача образних порівнянь. При перекладі порівнянь можна застосувати класифікацію перекладацьких прийомів дослідниці Л. Калужької, яку вона запропонувала для відтворення стилістично маркованої лексики: прямі (калькування та буквальний переклад), що

дозволяють зберегти стилістичне маркування одиниці, проте їх застосування обмежене лише тими випадками, коли у мовах оригіналу та перекладу образи збігаються, непрямі (представлені експлікацією або описовим перекладом), орієнтуються на реципієнта та нівелюють стилістичне маркування тексту, що знижує емоційно-естетичний ефект, та комбіновані перекладацькі прийоми (модуляція, еквіваленція, адаптація та ін.) для відтворення стилістичного маркування засобами, які полегшують розуміння тексту. Вони дають перекладачеві більше свободи для творчої інтерпретації, але також потребують високої стилістичної компетентності. [4: 153] [33, с. 1].

Описовий переклад теж маловживаний, оскільки призводить до повної втрати образності. Дослівний переклад хоча й не завжди можливий, але найбільш прийнятний за умови збігу образів вихідної та перекладної мов. [36, 257-258]. Таким чином, основною проблемою при передачі образності є збереження рівноваги між точністю відтворення образу та природністю вислову в мові перекладу. Надмірна дослівність може зробити текст штучним, тоді як адаптація або опис — позбавити його емоційної сили. Саме тому передача образності потребує не механічного перекладу, а глибокого аналізу стилістичних засобів, культурних асоціацій і комунікативного наміру автора.

1.10 Методи відтворення образності в перекладі

Передача образності при перекладі художнього тексту вимагає від перекладача не лише мовної компетентності, а й здатності до інтерпретації, стилістичного чуття й володіння цілим спектром перекладацьких стратегій. Образ, будучи носієм естетичної, емоційної та культурної інформації, не завжди може бути відтворений за допомогою прямої відповідності. Саме тому у перекладознавстві розглядають низку методів, що дозволяють забезпечити як смислову, так і емоційно-стилістичну адекватність.

Відтворення індивідуально-авторської світобудови відбувається із залученням адаптивних стратегій образних порівнянь, що сконцентровані на передачі змісту й образності твору. До таких стратегій і тактик належать експлікація, елімінація й ампліфікація [37, с. 130]. Експлікація – це пояснювальний переклад, що допомагає перекладачу підійти до відтворення тексту не зі сторони пошуку прямих відповідників, а описати текст за допомогою різних функціональних засобів. Елімінація – це усунення певних образних елементів. Ампліфікація – це розширення змісту.

Також до методів відтворення образності у перекладі належать прямий переклад, адаптація, трансформація та компенсація. Адаптацією називається крайня форма перетворень оригіналу, що дозволяється при перекладі, внаслідок якої виникають не тільки зміни в зображенні певної предметної ситуації, але й замінюється сама предметна ситуація в ТП [1, с. 403] [38, с. 179].

Окрему увагу варто приділити компенсації — перекладацькій техніці, що застосовується для відновлення інформації, втраченої через неможливість її безпосереднього перекладу. Я. І. Рецкер оперує термінами локальна (місцева) та тотальна (загальна) компенсація, які за його типологією є різновидами семантичної (значеннєвої) та стилістичної (експресивної) компенсації. У випадку семантичної компенсації відтворюється пропущений, непереданий у перекладі компонент задля повноти змісту [39, с. 83]. Таким чином, компенсаторні стратегії дають змогу зберегти цілісність і глибину художнього образу навіть у випадку його формального зникнення у тексті перекладу.

Загалом, вибір методу відтворення образності визначається не лише особливостями тексту оригіналу, а й жанровими, культурними, стилістичними й прагматичними чинниками. Успішний переклад образу — це завжди результат творчого пошуку балансу між змістом і формою, між буквальним і функціональним відповідником.

Висновки до розділу 1

У процесі теоретичного дослідження були розглянуті ключові поняття та підходи, що становлять основу аналізу перекладацьких трансформацій і відтворення образності в художньому перекладі. На підставі вивченого матеріалу можна зробити наступні висновки.

У ході дослідження вдалося встановити, що термін «перекладацька трансформація» трактується як свідомо здійснена зміна мовних чи структурних одиниць оригіналу перекладачем з метою досягнення змістової, стилістичної та функціональної відповідності між текстами. Це поняття є одним із базових у сучасному перекладознавстві. Підходи до розуміння перекладацьких трансформацій варіюються залежно від теоретичних шкіл: лінгвістичний, функціональний, когнітивний та комунікативний підходи дозволяють по-різному тлумачити трансформації, акцентуючи увагу на структурі, функції, намірі мовця або впливі на реципієнта.

У результаті аналізу було встановлено, що існує кілька класифікацій перекладацьких трансформацій, серед яких найвідоміші — класифікації В. Комісарова, Л. Бархударова, Я. Рецкера. До основних типів трансформацій належать: перестановка, заміна, додавання, опущення, конкретизація, генералізація, модуляція, компенсація тощо. Проблема класифікації трансформацій полягає у відсутності єдиного підходу, що ускладнює формування чіткої та універсальної типології. Більшість класифікацій є умовними, оскільки на практиці трансформації часто поєднуються або накладаються одна на одну.

Проведене теоретичне дослідження дозволяє зробити висновок, що перекладацькі трансформації – це не лише технічний, а ще й творчий інструмент перекладача, який дозволяє відтворити образну структуру художнього твору, зберігаючи його стилістичну цінність і вплив на реципієнта.

РОЗДІЛ 2

ПРАКТИЧНЕ ДОСЛІДЖЕННЯ ПЕРЕКЛАДАЦЬКИХ ТРАНСФОРМАЦІЙ ПРИ ВІДТВОРЕННІ ОБРАЗНОСТІ

П'єса «Контрабас» - це монолог, що розкриває історію 35-річного контрабасиста, що працює в оркестрі. У ній розкривається тема «маленької людини», її невдоволення життям, самотності та відданості музиці. П'єса є гротескним монологом і в деяких уривках демонструє нівелювання почуттів головного героя.

Розглянемо перекладацькі трансформації, що трапляються у перекладі п'єси Патріка Зюскінда для відтворення образності, нейтралізації або експресивізації речень. Для аналізу було взято переклад Ірини Фрідріх.

На перших сторінках твору вже можна знайти численні приклади перекладацьких трансформацій. «Eine Schallplatte wird gespielt, die Zweite Sinfonie von Brahms». Переклад: «Грає програвач. Друга симфонія Брамса» [40, с. 3]. Тут ми бачимо перекладацький прийом: членування речень. Також можемо простежити, що у даному реченні упускається ціла лексична одиниця «Schallplatte» та замінюється іншою «програвач». Пасивна конструкція «wird gespielt» перетворюється на структуру в активному стані «грає». Перекладач міг застосувати таку зміну з кількох причин: для збереження природності мови (в українській мові активна форма часто звучить більш природньо та зрозуміло для читача), конструкція в активному стані надає реченню динамічності та зосереджує увагу читача на тому, хто виконує дію, а не на самій дії.

Наступні перекладацькі трансформації та їх вплив на відтворення образності або нейтралізацію висловлювань:

«Jemand summt mit». Переклад: «Хтось наспівує ту ж мелодію» [40, с. 3]. У цьому варіанті перекладу представлено граматичну трансформацію: додавання, бо в

оригіналі немає об'єкта. Експлікація покращує розуміння. Образ тут є, але він дуже простий. Переклад частково передає образ через «наспівує».

«Eine mittelstarke Besetzung». Переклад: «Середній склад» [40, с. 3]. У цьому реченні можемо запропонувати інший переклад: «Оркестр середнього розміру». Такий варіант буде більш еквівалентним та буде більш зрозумілим для читача. Також тут буде застосовано лексичну трансформацію: конкретизацію. Окрім цього, експлікація в альтернативному варіанті покращує сприйняття. Образність тут відсутня, це технічне визначення, яке не має образного значення.

«Auch zwölf ist schon vorgekommen, das ist stark, kann ich Ihnen sagen, sehr stark».
– Переклад: «Було навіть дванадцять, це сильно, повинен вам сказати, дуже сильно» [40, с. 3]. Тут також можемо підібрати більш емоційно забарвлений варіант перекладу. Через те, що у цьому реченні простежується своєрідна гра слів, тобто під «stark» мається на увазі ще й великий склад оркестру («Starke Besetzung»), який передається українською мовою словосполученнями «подвійний або потрійний склад», можемо перекласти це речення так: «Було навіть дванадцять, це – сила, це, скажу я вам, вже потрійна сила.». У другій версії перекладу образність посилюється.

«Können Sie jeden fragen». Переклад: «Запитайте будь-кого» [40, с. 3]. У даному випадку образність відсутня, є збереження нейтрального тону, проте наявна модуляція. Дослівний переклад цього речення був би надто довгим, хоча й зрозумілим для українського читача. Перекладач, натомість, застосовує так само звичну для реципієнта, але коротшу форму.

«Manchmal spielen wir sogar über den Dirigenten hinweg, ohne daß er es selber merkt». Переклад: «Деколи ми так граємо всупереч диригентові, що він сам того не помічає» [40, с. 4]. У цьому випадку можна застосувати власний варіант перекладу: «Деколи ми так граємо всупереч диригентові, навіть не помічаючи його». Цей варіант є не таким еквівалентним, як попередній. Є іронічна

образність — оркестр, що «грає над диригентом», це образ непокори. Але другий варіант менш точний семантично (диригент не помічає дії оркестру, а не оркестр не помічає його). Тому залишити оригінальний варіант перекладу може також бути гарним рішенням.

«Lassen den da vorn hinpinseln, was er mag und rumpeln unsern Stiefel runter». Переклад: «Передні грають собі те, що їм подобається, а ми постукуємо черевиками» [40, с. 4]. У цьому реченні взагалі простежується помилковий переклад, адже «seinen Stiefel runter rumpeln» означає робити свою справу, незважаючи ні на кого, а під «den da vorn» мається на увазі диригент, а не передні, крім цього, «hinpinseln» - це мазати (тобто неохайно малювати), але в нашому випадку можна використати музичний жаргонізм «лабати». Тоді переклад речення буде звучати так: «Хай той там спереду калякає собі, що хоче, а ми лабаємо своє». Образність стає яскраво виражена, переклад краще передає емоційне забарвлення, а застосування жаргонізму надає реченню експресивності.

«Kaum mitzuteilen». Переклад: «Навряд чи варто ними ділитися. Вам цього не зрозуміти» [40, с. 4]. На цьому прикладі ми можемо побачити прийом модуляції, адже автор показує нам логічний висновок, який можна зробити з першого речення. Також ми бачимо у цьому реченні впровадження у текст перекладу мовних одиниць, які відсутні в оригіналі, отже є трансформація додавання. У цьому уривку немає яскравої образності, але є емоційна відчуженість.

«Man kann sogar sagen, daß Orchester - Definition jetzt - überhaupt erst da anfängt, wo ein Bass dabei ist». Переклад: «Можна навіть сказати, що оркестр - як щось єдине - починається тільки там, де є бас» [40, с. 4]. У цьому випадку можемо підібрати кращий варіант перекладу: «Можна навіть сказати, що оркестр - за визначенням - починається тільки там, де є бас». У цьому реченні буде достатньо еквіваленту, адже трансформування «Definition jetzt» у «як щось єдине» не вмотивоване відтворенням образності, отже непотрібне.

«Aber nicht ohne Baß». Переклад: «Але жодного - без баса» [40, с. 4]. У даному випадку бачимо антонімічний переклад. Це гарне рішення, щоб уникнути подвійного заперечення: «не без баса».

«Das sieht man ihm nicht an». Переклад: «Щоправда, цього не помічають» [40, с. 4]. Тут можемо запропонувати власний варіант перекладу, який краще передає сенс висловлювання: «Ви б не здогадалися про це, просто дивлячись на нього».

«Nehmen Sie den Baß heraus, dann entsteht eine reinste babylonische Sprachverwirrung, Sodom, in dem niemand mehr weiß, warum er überhaupt Musik macht». Переклад: «Варто лише вилучити бас, як виникне справжнє вавилонське стовпотворіння, Содом, в якому ніхто вже не знає, навіщо взагалі займається музикою» [40, с. 4]. У цьому реченні також можна підібрати власний переклад: «Заберіть бас і ви отримаєте справжній вавилонський гармидер, Содом, у якому ніхто не знає, чому вони взагалі створюють музику». Тут ми замінюємо «справжнє вавилонське стовпотворіння» на «справжній вавилонський гармидер», що краще відображає суть висловлювання, а також «займається музикою» перетворюється на «створюють музику», адже це різні речі і у нашому випадку оркестр саме створює музику, а не просто захоплюється нею.

«Eklatant». Переклад: «Сенсаційно» [40, с. 4]. Тут варто уточнити: слово «eklatant» не є образним, воно передає сильну виразність або абсурдність ситуації, але саме по собі не містить образності. У даному випадку можемо простежити, що перекладач вдається до нейтралізації речення. Щоб передати емоційну виразність, можемо перекласти це речення таким чином: «Неможливо / Абсурд». Так ми передаємо також негативні емоції, закладені у це висловлювання. Такі варіанти додають оцінки, але це вже емотивне посилення, не обов'язково образність.

«Sie können's vergessen». Переклад: «Без басів про неї не може бути й мови» [40, с. 4]. Тут автор вдається до функціональної заміни, що є абсолютно

обґрунтованим рішенням. Наступний приклад відтворення образності – «Ein Fiasko. Переклад: Фіаско» [40, с. 4]. Ірина Фрідріх використовує одиничний відповідник і при цьому гарно відтворює експресивність речення. У цьому реченні також можна простежити відтворення образності: «Denn als ein im klassischen Sinne am Schönen, Guten und Wahren ausgerichteter Künstler hüte ich mich vor nichts so sehr wie vor der Anarchie der freien Improvisation». Переклад: «Тому що як митець, вихований в класичному розумінні на всьому прекрасному, доброму, істинному, я нічого не боюся так, як анархії, вільної імпровізації» [40, с. 5].

Можемо запропонувати також інший варіант перекладу у цьому реченні. «Es gibt bloß keiner offen zu, weil der Orchestermusiker naturgemäß leicht eifersüchtig ist». Переклад: «Але ніхто цього відверто не хоче визнати, бо кожен оркестрант від природи трохи ревнивий» [40, с. 5]. Ревнивий – це найперше значення слова «eifersüchtig» у словнику. Для кращого відтворення змісту можна використати менш очевидний еквівалент цього слова – схильний до заздрощів. В українській мові ці лексеми мають різні відтінки значення і «схильний до заздрощів» краще передає сенс.

Далі розглянемо відтворення значення модального дієслова dürfen на прикладі цього речення: «Ich darf einen Schluck trinken» ... Переклад: «Я вип'ю з вашого дозволу...» [40, с. 5]. Модальне дієслово dürfen вказує на дозвіл або право щось зробити. Перекладач звертає на це увагу при відтворенні речення МП.

«Ein Mädchen beinahe noch, Mitte zwanzig». Переклад: «Ще майже зовсім дівчина, їй років двадцять п'ять» [40, с. 5]. У даному випадку простежується перекладацький прийом конкретизації. У тексті також постійно повторюється вислів: «das am Rande», що підкреслює образ «маленької людини», яка не привертає увагу до своїх висловлювань, а навпаки нівелює їх значимість. Наступна трансформація, яку застосовує перекладач відбувається у слові: «sexuell-erotisch-unendlich-triebhaft». Переклад: «сексуально, еротично–

безмежно–жагуче» [40, с. 6]. У цьому випадку автор перериває ланцюжок прикметників, поєднаних дефісами та застосовує прийом членування.

У наступному випадку бачимо, як перекладач застосовує прийом одомашнення та відтворює образність тексту, роблячи його більш зрозумілим для глядача. «Also ich sage Ihnen, diese Sängerin – das beiseite –, sie heißt übrigens Sarah, ich sage Ihnen, die kommt einmal ganz groß raus». Переклад: «Отже, я вам кажу, що ця співачка, так, між іншим, — її звати, до речі, Сара, і я вам скажу, що з неї будуть люди» [40, с. 6]. Вислів «з неї будуть люди» є повністю зрозумілим для цільової аудиторії. У цьому випадку також бачимо відтворення образності: «Wenn ich was verstehe von Musik, und ich verstehe etwas davon. Переклад: Якщо я розуміюся на музиці, а я на ній розуміюся» [40, с. 6]. Тут перекладач не нейтралізує твердження, а навпаки робить його з емоційним відтінком.

«Das ist schon eine befriedigende Sache». Переклад: «Така справа дає задоволення» [40, с. 6]. До цього речення є інший можливий варіант перекладу: «Це досить приємно». У цьому випадку ми підбираємо функціональний відповідник, який краще сприймається на слух.

Перекладач дуже уважно ставиться до відмінностей у позначеннях нот та умовних графічних знаків та музичних елементів, що також сприяє відтворенню образності. Приклади цього: «Er geht hinunter bis zum Kontra-E». Переклад: «Він опускається аж до контра–мі»; «Bis Kontra-C oder sogar Subkontra-H. До контра–до чи навіть до субконтра–сі»; «Er spielt abermals das E. Він удруге грає мі»; «E – A – D – G ... Мі–ля–ре–соль...»; Але в деяких випадках перекладач застосовує прийом узагальнення для того, щоб спростити сприйняття твору: «f-Schalllöcher, c-Schalllöcher». Переклад: «різні резонансні отвори» [40, с. 6, 7, 8].

«Manchmal werden wir verstärkt von außerhalb auf zehn». Переклад: «Часом нас підсилюють ще двома» [40, с. 3]. Є лексична конкретизація – «auf zehn» → «ще двома» (замість кількісного результату – названо, скільки саме додають).

Трансформація не впливає на образність, але робить речення більш природним і зрозумілим для українського читача.

«Zwölf Kontrabässe, wenn die wollen – theoretisch jetzt» Переклад: «Дванадцять контрабасів, якщо вони захочуть, — просто–таки, теоретично» [40, с. 3]. Лексичне додавання/модуляція: «просто–таки» призводить до емоційного підсилення, якого в оригіналі немає. Завдяки «просто–таки» посилено експресивність висловлювання.

«die können Sie mit einem ganzen Orchester nicht in Schach halten». Переклад: «їм не страшний цілий оркестр» [40, с. 3]. Антонімічний переклад: «nicht in Schach halten» → «не страшний». У перекладі образ трансформовано у звичний для українського читача вислів (не страшний). Тут є образність – вираз in Schach halten (букв. «тримати в шаху») є метафорою контролю або стримування. У перекладі «не страшний» образ трансформовано, але первинний метафоричний зміст – про контроль – частково втрачено.

«Schon rein physikalisch nicht.» Переклад: «Чисто фізично» [40, с. 3]. Простежуємо вилучення / скорочення: втрачено частку „nicht“ (заперечення). Але збережено логічний смисл, бо контекст вказує на неможливість фізичного контролю.

«Und auch ich kann Ihnen bestätigen, daß sogar wir im Staatsorchester gelegentlich vollständig am Dirigenten vorbeispielen». Переклад: «Та й сам я можу посвідчити, що ми в державному оркестрі також часом граємо, зовсім не зважаючи на диригента» [40, с. 4]. Трансформація: граматична перебудова (заміна порядку слів); Лексична стилістична заміна: «am Dirigenten vorbeispielen» → «не зважаючи на диригента».

«Ein Pfretzschnier-Bogen». Переклад: «Пфрецшнерівський смичок» [40, с. 7]. Можемо запропонувати власний варіант перекладу: «Смичок Пфрецшнера». У такому варіанті вимова та сприйняття цього слова будуть легшими. У наступному прикладі простежуємо, як перекладач майстерно відтворює

образність тексту: «Es ist ja ein Wahnsinn, wie die Preise in den letzten zehn Jahren gestiegen sind auf dem Gebiet». Переклад: «Це божевілля, як зросли ціни за останні десять років» [40, с. 7]. Лексема «божевілля» має стилістично маркований підтекст.

«Also jetzt passen'S auf!» Переклад: «Послухайте ж но!..» [40, с. 7]. Частка «но» сприяє емоційній виразності та допомагає перекладачу відтворити образність. «Fünf würde meiner nicht aushalten, da würde es ihn zerreißen». Переклад: «Мій би не витримав п'яти, його розірвало б» [40, с. 7]. Емоційно забарвлене слово «розірвати» також вказує на вдале відтворення образності. Вдалу інтерпретацію художніх засобів можна також простежити у реченні: «Ums Verrecken nicht». Переклад: «Хоч здохни» [40, с. 8].

У наступному реченні можна запропонувати власний переклад, який буде краще передавати сенс речення та суть поняття. «So heißt das Verfahren». Переклад автора: «Так називають цю річ» [40, с. 8]. Власний переклад: «Так називається цей процес». Тут мова йде про флажолет. Флажолет – це специфічний прийом звуковидобування на струнних інструментах. Отже лексема процес буде краще описувати це поняття.

«Wie es physikalisch funktioniert, kann ich Ihnen jetzt nicht erklären, das führt zu weit, das können'S dann anschließend selber im Lexikon nachschaun». Переклад: «Як це фізично діє, я вам пояснити не можу, надто вже довго, зрештою, самі зможете прочитати в енциклопедії» [40, с. 8]. Слово «Lexikon» має багато варіантів перекладу, Ірина Фрідріх вдається до неочевидного варіанту - «енциклопедія» та повністю передає сенс, вкладений автором у це поняття.

Наступне речення не стосується відтворення образності, експресивізації або нейтралізації. «Ich glaube, ein Satz Saiten kostet heute hundertsechzig Mark». Переклад: «Думаю, що набір струн коштує зараз шістдесят марок» [40, с. 9]. Ми можемо лише припустити, що перекладач хотів назвати меншу ціну у перекладі

для того, щоб передати невпевненість оповідача у коректній вартості, але це може бути також просто одруківка.

«Denen war das Wurscht wie der Baß klingt». Переклад: «Тим було наплювати на те, як звучить бас» [40, с. 9]. У цьому варіанті перекладу гарно відтворено образність тексту та емоційну насиченість висловлення завдяки слову «наплювати». Також протягом усього тексту ми можемо помітити постійне повторення фрази «Mir wäre das Wurscht». Переклад: «Мені байдуже» [40]. Це може вказувати на хронічну втому, постійне невдоволення та байдужість оповідача до багатьох аспектів життя, які не стосуються музики, адже саме розповіді про контрабас викликають у головного героя найяскравіші емоції: злість, захоплення, хвилювання.

Наступний вдало підібраний варіант перекладу простежується в уривку: «auf dem Gebiet der Musik zu hören ist». Переклад: «в царині музики можна почути» [40, с. 9]. Слово «Gebiet» має чисельні варіанти перекладу, саме в цьому реченні підібрано найкращий з них.

Адаптування тексту для українського читача можна також помітити у перекладі цієї частини речення: «ist der Franzose ja dabei». Переклад: «як француз уже тут як тут» [40, с. 10]. «Тут як тут» - це розмовний та часто вживаний варіант для позначення швидкого появи на місці подій. Через те, що весь текст пронизай елементами сарказму, іронії та гротеску, такий варіант є прикладом адекватності відтворення тексту.

«Kein Laden, den sie nicht demoliert haben, Schaufenster zerschmissen, Autos zerkratzt, Plakate und Papier und alles mögliche herumgeschmissen und einfach liegenlassen – also ich muß sagen, beängstigend». Переклад: «Крамниці розгромлені, вітрини потрощені, автомобілі подряпані, валяються плакати й папір, ви знаєте, жахлива картина» [40, с. 10]. У даному випадку простежуємо не тільки відтворення образності, а ще й граматичну трансформацію (антонімічний переклад). Ще одне висловлення, що містить таку ж трансформацію, але не має

відношення до відтворення образності: «Auch Beethoven nicht». Переклад: «Так само й Бетховен» [40, с. 11]. Надаємо цей приклад для того, щоб можна було простежити, що відтворення образності – це складний процес обмірковування та підбирання кожного окремого одиничного або варіантного відповідника, а не лише застосування однакових перекладацьких прийомів.

Наступна трансформація, яка простежується, міститься у такій частині речення: «Und dieser wälzt alles nieder». Переклад: «А ген змітає все» [40, с. 11]. У цьому випадку перекладач вдається до конверсії (зміни частин мови). Таку трансформацію можна часто використовувати для відтворення образності, адже в різних мовах неоднакові частини мови виконують відмінні функції.

«In dem Fall waren es unsere Klassiker, die alles, was sich ihnen entgegenstellte gnadenlos niedermachten». Переклад: «В даному разі це були наші класики, які все, що їм суперечило, немилосердно відкидали» [40, с. 11]. У цьому реченні можемо помітити нейтралізацію. Для посилення емоційної виразності речення можна було б перекласти так: «У цьому випадку це були наші класики, які безжально трошили все, що стояло на їхньому шляху». У частині речення «beziehungsweise sein Vater», (переклад: «чи то пак, його батько» [40, с. 11]) спостерігаємо частку «пак», яка притаманна розмовному стилю та допомагає додати емоційний відтінок.

Переклад речення «Die Tür ist doppelt und innen versteppert» звучить так: «Двері — подвійні» [40, с. 12]. Тут простежується операція вилучення. В уривку, де міститься це речення, оповідач детально описує кімнату, тому така граматична трансформація є цілком прийнятною для кращого розуміння тексту слухачем.

«Das ist dieses rhythmische Schlagen». Переклад: «та ще оце ритмічне гуп–гуп» [40, с. 12]. Можемо побачити, що Ірина Фрідріх, перекладаючи цей уривок, вдається до звуконаслідування, щоб викликати глибше занурення слухача в текст та уявлення самого ритму. Такий прийом залишає для інших перекладачів поле для роздумів щодо можливого застосування ономапеї.

У наступних уривках перекладач майстерно відтворює образність. «Ein Mensch, der permanent mit einem Hammer auf ein Stück Metall haut!». Переклад: «Людина, яка постійно гатить молотом по залізяці!» [40, с. 13]. Використовуючи такі слова, як «гатити» та «залізяка» І. Фрідріх показує нерозуміння головного героя щодо життя людей, коли ще не було звукоізоляції. Почуття розгубленості та хвилювання щодо цієї теми одразу простежуються за допомогою вживання таких лексем. «Ein Wahnsinn». Переклад: «Збожеволіти!» [40, с. 13]. Тут перекладач не лише відтворює передачу образності, а ще й робить окличне речення з нейтрального.

Вдалим використанням трансформації транскодування, а саме транслітерування вбачаємо також даний приклад: «Kein body, wie der Amerikaner sagt: Ich hab body, beziehungsweise mein Instrument hat body». Переклад: «Ноу боді, як кажуть американці: у мене є боді, точніше, мій інструмент має боді» [40, с. 15].

«Auf jeden Fall war es ihm Wurscht». Переклад: «У всякому разі, йому було байдужісінько» [40, с. 15]. Суфікс «іньк» допомагає зробити слово стилістично маркованим, емоційно забарвленим та показати якомога нижчу ступінь байдужості.

Власний переклад речення також може бути запропонований у цьому реченні: «Aber mich wird es eines Tages mitten im Orchester so zusammenhaun, daß ich mich nicht mehr davon erhole». Переклад: «Але одного дня мене так скрутить прямо в оркестрі, що я вже не зможу оговтатися» [40, с. 16]. Власний переклад: «Але одного дня я буду настільки виснажений, що вже ніколи не оговтаюсь.» Вислів «мене так скрутить» може мати багато варіантів перекладу, натомість твердження «я буду настільки виснажений» є більш однозначним та зрозумілим для слухача. Ще один приклад речення, у якому можна краще передати суть твердження за допомогою інакшого варіанту перекладу: «Das Instrument ist nicht gerade handlich». Переклад: «Інструмент дуже незручний» [40, с. 16]. Власний переклад: «Інструмент не дуже зручний». Таке відтворення речення краще демонструє ступінь зручності інструмента.

«Eher wie die Jungfrau zum Kind, aus Zufall». Переклад: «Швидше випадково, як стара діва зачинає дитину» [40, с. 16]. У цьому випадку перекладач застосовує антонімічний переклад (комплексну лексико-граматичну трансформацію). Проте слід зауважити, що «стара» - це вже домисел перекладача і цілком ймовірно, що хибний. Адже у цьому реченні мова йде, скоріше за все, про Пресвяту Діву, яка зачала дитину ненавмисне. Можемо запропонувати такий варіант перекладу: «Я почав швидше випадково – як у Пресвятої Діви з'явилась дитина».

«Das können Sie nicht tragen, das müssen Sie schleppen, und wenn's hinfällt, zerreißt's ihn». Переклад: «Його неможливо нести, треба тягнути, а коли впаде, то не доведи Господи...»[40, с. 16]. Можемо спостерігати адаптацію тексту через вислів «не доведи Господи...», який є досить поширеним для вираження емоційності в українській мові.

Ірина Фрідріх часто застосовує таку граматичну трансформацію як антонімічний переклад. Ще одним прикладом цьому є речення: «Praktisch ist der Wagen dann voll». Переклад: «Тоді в автомобіль, практично, ніхто вже не сяде» [40, с. 16]. Такий варіант відтворення тексту краще передає зміст висловлювання.

«Wie miserabel!» Переклад: «Як підло!» [40, с. 17]. За допомогою варіантного відповідника перекладач висвітлює образ контрабасу як хазяїна приміщення, що не дає можливості чоловіку побути наодинці з дівчиною та постійно спостерігає за ним. Якщо використати еквівалент та перекласти речення як: «Як жалюгідно!», то одразу змінюється сприйняття ситуації і тепер ми вже бачимо не нахабний образ персоніфікованого інструменту, а нікчемність та незначущість чоловіка.

«Das gehört nicht hierher.» Переклад: «Тема любовців тут зовсім недоречна.» «Und Sie werden Ihre eigenen Probleme haben auf dem Gebiet». Переклад: «Та й у кожного, певно, щодо любовців існують свої проблеми» [40, с. 17]. У цих уривках

перекладачу допомагає відтворити образність та створити більш виразний текст емоційно забарвлене слово «любощі».

«Das letzte Mal war 1978, da habe ich ihn im Bad versteckt, aber es hat nichts geholfen, sein Geist schwebte über uns wie eine Fermate» ... Переклад: «Востаннє це було 1978-го, тоді я сховав його у ванній, але не допомогло, бо його дух ширяв над нами, як привид» [40, с. 17]... Тут Ірина Фрідріх замінює слово «Fermate» на «привид». Уважаємо, що ця трансформація була використана для того, щоб не обтяжувати слухача музичним терміном, яких і так вистачає у тексті.

«Auf Winterfestspielen – Sie glauben ja nicht, was es alles gibt. Jedenfalls habe ich immer Stunden früher hinausfahren müssen als die andern, allein im VW, damit ich meinen Baß temperieren kann, in grauslichen Wirtshäusern; oder in der Sakristei am Heizofen»; Переклад: «У всякому разі мені завжди доводилося виїжджати на кілька годин раніше, ніж іншим, одному в "фольксвагені", щоб, так би мовити, встигнути привести до тями свій контрабас в цих жахливих гостиних дворах чи в ризниці біля грубки» [40, с. 18]. У наведеному фрагменті можемо відмітити, що І. Фрідріх передає назву автомобіля не просто транслітеруючи аббревіатуру, а вказуючи марку автомобіля. Але також у даній частині тексту слово «Wirtshäusern» можна перекласти як «забігайлівки», що буде краще сприйматися слухачем, адже «гостинний двір» має позитивне забарвлення, а «забігайлівка», натомість, може асоціюватися з чимось огидним або жахаючим.

У наступному прикладі можемо простежити використання конверсії. «Der Mann war doch hochneurotisch». Переклад: «Цей чоловік був справжній неврастенік» [40, с. 19]. Вживання зміни членів речення не впливає на образність, але допомагає краще зануритися в психологічний дискурс у тексті.

«Doch nur deshalb, weil er es mit der Frau von einem Freund getrieben hat, der ihn jahrelang ausgehalten hat». Переклад: «Тільки завдяки тому, що він злигався з дружиною свого друга, який кілька років його утримував» [40, с. 19].

Стилістично марковане слово «злигався» допомагає перекладачу краще передати образність та занурити слухача у гротескний стиль викладу.

«Höchste Lust et cetera, kennen Sie». Переклад: «"Непереборна пристрасть" й таке інше, ви знаєте» [40, с. 20]. Уважаємо, що перекладач доцільно використав одиничний відповідник словосполучення «kennen Sie» для створення ефекту живої розмови, емоційної близькості та контакту з аудиторією.

Досить цікавим є для аналізу наступний фрагмент: «Hat ja auch dauernd Gesichtsausschläge gekriegt vor lauter ... Ekelhaftigkeit». Переклад: «І висипка на обличчі у нього з'являлася досить часто винятково від... бридот— ності» [40, с. 20]. Прочитавши текст перекладу ми зауважуємо, що така одруківка як поділ слова на частини за допомогою дефісу зустрічається доволі часто, це не заважає читанню та сприйняттю інформації, тому не є суттєвим недоліком. Але в даному випадку можна навмисно залишити таке роз'єднання слова, додавши ще один дефіс після «бри» (бри-дот-ності), щоб зацентувати увагу слухача на цій лексемі та підкреслити негативне значення речення, Патрік Зюскінд теж використав три крапку для того, щоб відділити це слово та звернути на нього увагу аудиторії. Таким чином ми зможемо досягти навіть кращого відтворення образності.

«Und in dieser Funktion – jetzt wieder musikalisch zu reden – bekämpft der Kontrabaß als Todessymbol das absolute Nichts, in das Musik und Leben gleichermaßen zu versinken drohen. Wir, die Kontrabassisten, sind so gesehen die Zerberusse an den Katakomben des Nichts, oder andersherum der Sisyphos, der die Sinneslast der ganzen Musik auf den Schultern den Berg hinaufwälzt, bitte stellen Sie sich das bildlich vor!» Переклад: «І в цій функції — знову про музику — переборює контрабас як символ смерті, абсолютне НІЩО, в якому можуть потонути музика й життя одночасно. Ми, контрабасисти, можна сказати, є церберами біля печери цього НІЩО, або Сизифом, що несе на своїх плечах нагору чуттєвий тягар всієї музики, ви тільки уявіть собі це! (НІЩО)» [40, с. 21]. У наведеному фрагменті варто проаналізувати не лише виділення слова «НІЩО», а й використання яскравих образів, які посилюють експресивність та філософську глибину висловлювання.

Перекладач акцентує увагу на цьому слові, виділивши його великими літерами, тим самим підкреслюючи його вагомість як екзистенційної загрози для музики й життя. Образ контрабаса як «символу смерті» постає метафорою боротьби з небуттям, з втратою сенсу. У цьому контексті музикант-контрабасист ототожнюється то з міфологічним Цербером, сторожем підземного світу, то з трагічним Сизифом, приреченим на вічну боротьбу. Ці метафори створюють потужне образне поле, яке апелює до уяви читача. Автор навіть звертається безпосередньо: «ви тільки уявіть собі це!», що не лише підсилює образність, а й сприяє емпатичному залученню реципієнта у внутрішній світ персонажа. Таким чином, образність у цьому уривку виконує ключову роль у формуванні філософської та емоційної глибини тексту.

«Angesprien und mit zerhackter Leber». Переклад: «обпльований, з роздовбаною печінкою» [40, с. 21]. Образність: відтворено вільно, збережено експресивність. Образ “з роздовбаною печінкою” емоційно яскравий і передає стан розбитості, жорстокого поводження, хоча “zerhackt” має ще й фізичний підтекст (буквально «порубаний»), переклад передає це образно й у стилі твору.

«Flegelt Siegfried über die Bühne». Переклад: «На підмостках гасає Зіґфрід» [40, с. 21]. Образність: збережено частково. «Flegeln» має грубий відтінок (як невиховано, розперезано рухатися), «гасає» менш зневажливо, але все ще передає активність і нестриманість.

«Besoffen haben wir uns, wie die Proleten haben wir uns aufgeführt, gegrölt bis drei Uhr nachts, voll boche, die Polizei hat kommen müssen, wir waren so verzweifelt. Leider, die Sänger haben sich damals woanders besoffen, sie sitzen nie zusammen mit uns vom Orchester». Переклад: «Ми нализалися й дуріли, як останні ідіоти, горлали до третьої години ночі, справжнісінькі боші, — поліція змушена була втрутитися, ми осоромилися, На жаль, співаки пиячили в іншому місці, вони ніколи не гуляють разом з нами, оркестрантами» [40, с. 21]. У даному уривку є яскраво виражена експресивізація. Образність збережено і навіть посилено.

Перекладач додав «дуріли, як останні ідіоти», щоб передати динаміку та іронічну самокритику.

«Ich trinke einige Bier wegen dem Feuchtigkeitsverlust». Переклад: «Я випиваю кілька склянок пива через втрату рідини» [40, с. 21]. У наведеному фрагменті експресивність нейтралізована. У німецькому оригіналі є легка іронія через серйозність причини («втрата рідини») проти вживання алкоголю. Переклад передає зміст, але без гумористичного підтексту.

«Er sieht aus wie ein fettes altes Weib». Переклад: «Він же схожий на товсту стару бабу» [40, с. 23]. У цьому контексті образність збережено. Українське висловлювання «стара баба» цілком передає принизливу і грубу натуралістичну образність.

«Manchmal möchte ich ihn am liebsten zerschmeißen. Zersägen. Zerhacken. Zerkleinern und zermahlen und zerstäuben und in einem Holzvergaserwagen ... verfahren!». Переклад: «Часом мені хочеться його розтрити, розпиляти, розрубати. Посікти й помолоти і розвіяти і в газовій душоубці для дерева... знищити!» [40, с. 23]. У наведеній частині тексту застосовується перекладацький прийом об'єднання речень. Образність відтворена з високою точністю, оскільки ритмічна гра дієслів і нагнітання агресії чудово передані. Вираз «у газовій душоубці» також підтримує образ катастрофи.

«Mit diesen Fingern spüre ich nichts mehr. Ich habe mir die Finger verbrannt, letztens, ich habe nichts gespürt, ich hab es erst gemerkt am Gestank von meiner eigenen Hornhaut». Переклад: «Я обпек пальці, недавно, я нічого не відчув, я помітив це тільки завдяки смороду власних мозолів» [40, с. 24]. У цьому фрагменті перекладач застосовує одиничні відповідники. Образність відтворено і влучно передано тілесну відразу та буденність страждань.

«Mozart ist ein Dreck dagegen». Переклад: «Моцарт в порівнянні з ним — ніщо» [40, с. 25]. У цьому випадку простежується нейтралізація та менш грубий образ

через «ніщо», адже «Dreck» перекладається як «лайно, бруд». Отже образність частково втрачена.

«Dem Zuhörer stehen die Haare zu Berge». Переклад: «У слухачів волосся стає дибки» [40, с. 26]. У наведеному уривку перекладач використовує фразеологічний еквівалент. Образність відтворено точно, адже застосована ідентична фразеологічна структура.

«Am zweiten Pult der Vorspieler und der stellvertretende Vorspieler». Переклад: «за другим пулітром — основний виконавець і його "права рука"» [40, с. 26]. Тут можемо простежити метафоризацію «права рука». Саме через це образне уточнення перекладач додає реченню образності.

«Über allem schwebt der GMD». Переклад: «Понад усім ширяє ГМД» [40, с. 26]. На цьому етапі тексту наявна збережена експресивність. Образність відтворено точно, адже «ширяє» вказує на іронічний образ «всемогутнього».

«Als Kontrabassist – entschuldigen Sie den Ausdruck – sind Sie in jeder Hinsicht der letzte Dreck!». Переклад: «Контрабасист, пробачте на слові, — то є у всіх відношеннях останнє лайно!» [40, с. 27]. У цьому випадку ми бачимо стилістичне пряме відтворення тексту, а експресивність та образність повністю збережено, на відміну від уривку: «Denn hier wie dort werden diejenigen, die ohnehin schon die Drecksarbeit machen, darüberhinaus noch von den anderen verachtet». (Переклад: «Бо тут, як і там, усі зневажають тих, хто виконує найчорнішу роботу» [40, с. 27].) У цій частині тексту експресивність та образність навпаки послаблена, бо «Drecksarbeit» звучить грубіше, ніж «найчорніша робота».

«Ich habe es gelernt, weiß Gott!» ... Переклад: «Цьому я добре навчився, бачить Бог!» [40, с. 28]. Тут підібрано абсолютно точний фразеологічний еквівалент для відтворення образності та релігійної складової.

«Aber alles andere als Musiker». Переклад: «Але музикантом він не був» [40, с. 30]. У цьому контексті можемо запропонувати інший варіант перекладу: «Ким

завгодно, тільки не музикантом». У другому варіанті краще відтворено образність, адже збережено заперечувально-іронічний характер.

«Nein, wirklich, – ich weiß, daß das heute wenig populär klingt, aber ich darf sagen als einer, der sich jahrelang mit der Materie beschäftigt hat und von Berufs wegen studiert hat – daß Mozart, verglichen mit Hunderten seiner Zeitgenossen, die heute völlig zu Unrecht vergessen sind, absolut auch nur mit Wasser gekocht hat, und gerade dadurch, daß er schon als Kind so früh begabt war und schon als Achtjähriger das Komponieren angefangen hat, war der Mann natürlich in kürzester Zeit total am Ende».

Переклад: «Ні, справді, — я знаю, що зараз це звучить не дуже популярно, але я можу сказати як людина, яка роками займалася цим питанням і навчилася дечому завдяки своїй професії, — що Моцарт, у порівнянні з іншими його сучасниками, які зараз несправедливо забуті, нічим особливим не вирізнявся, і саме тому, що з дитинства був такий обдарований і вже у восьмирічному віці почав писати музику, він за дуже короткий проміжок часу зовсім вичерпав себе» [40, с. 31]. У цьому випадку наявна нейтралізація ідіоми та ослаблена експресивність. Образність втрачена, бо «варити на воді» означає «бути звичайним, нічим не вирізнятися». У німецькому тексті така ідіома передавала іронію, яка не була передана в перекладі.

«Immer im Weg um, der Depp!». Переклад: «Завжди він під ногами, цей йолоп!» [40, с. 1]. У цьому реченні добре збережено експресивність та образність, а «йолоп» у кінці речення передає зневажливу інтонацію.

«Ihm ein Kainsmal aufdrückt?!». Переклад: «Це якесь прокляття!» [40, с. 33]. Одразу помітно, що перекладач застосовував лексичну адаптацію як метод відтворення тексту мовою перекладу. Також тут простежується нейтралізація, а образність втрачено через те, що упущено біблійний підтекст. «Каїнове тавро» - це фразеологізм, узятий з Біблії. Воно означає покарання або знак, що показує засудження за скоєний злочин.

«Ein fetter, geiler alter Bock. Außerdem schwul». Переклад: «Товстий хтивий старий козел. До того ж голубий» [40, с. 34]. У наведеному фрагменті подано одиничні відповідники, саме через це образність відтворено дуже точно, адже «Bock, козел» - це образливе лайливе слово в обох мовах.

Наведемо ще один приклад точного відтворення образності за рахунок застосування точного еквіваленту:

- «Der Intendant ist allmächtig – aber er kann fliegen». Переклад: «Директор всемогутній — але він може полетіти» [40, с. 43].

Також можемо запропонувати інші варіанти перекладу таких речень:

- «Ich habe natürlich versucht, mir Sarah aus dem Kopf zu schlagen. Ich habe natürlich versucht, mir Sarah aus dem Kopf zu schlagen». Замість «Я, звичайно, намагався вибити Сару з голови.» [40, с. 39], краще перекласти як «Я, звичайно, намагався викинути Сару з голови». Вживання «викинути» замість «вибити» буде звучати більш природньо для українського слухача та повністю відповідатиме стилю написання тексту;
- «Meeresfrüchte essen oder Bouillabaisse!». Переклад: «їсти плоди моря чи буйабес!» [40, с. 36]. Власний варіант перекладу: «їсти морепродукти чи буйабес!». Незважаючи на те, що «плоди моря» є еквівалентним словосполученням до «Meeresfrüchte», «морепродукти» більш уживане слово для позначення цього поняття.

Висновки до розділу 2

Стиль Патріка Зюскінда відзначається унікальною комбінацією глибокої психологічності, іронії, лаконізму і мовної витонченості. Його авторський стиль має такі характерні риси: внутрішню драматургію, іронію, сарказм, гротеск, лаконізм, динамічність мовлення та численні метафори.

Для автора також є характерним використання довгих та складних речень, які інколи складно піддаються розпізнаванню образності та застосуванню

перекладацьких трансформацій. Зюскінд глибоко заглиблюється у внутрішній світ персонажів, розкриває їхні страхи, комплекси, нав'язливі ідеї, що особливо помітно в «Контрабасі» та «Парфумері». Герої часто ведуть внутрішні монологи, що межують із психоаналітичним розбором себе.

Зюскінд майстерно використовує іронічну дистанцію, яка дає змогу висміювати соціальні явища, інтелектуальні шаблони, мистецьке середовище. Його іронія тонка, іноді з домішкою гротеску, але завжди інтелектуально виважена.

Автор активно використовує риторичні запитання, інверсії, повтори, паралелізми, контрасти, що робить його стиль ритмічним, майже музичним. У «Контрабасі» це також формує сценічність тексту (адже це драматичний монолог). Письменник не нехтує використанням термінології, що стосується теми оповіді. У п'єсі «Контрабас» часто можна зустріти вживання музичних знаків, понять та позначень.

Стиль Патріка Зюскінда можна охарактеризувати як психологічно заглиблений, іронічний, витончено мінімалістичний, з виразним відчуттям мовної музикальності. Він вміло поєднує інтелектуальну глибину з емоційною напругою, а художню простоту – з багатозоровою символікою.

ЗАГАЛЬНІ ВИСНОВКИ

Дипломна робота присвячена дослідженню особливостей відтворення образності у художньому перекладі та аналізу перекладацьких трансформацій, застосованих при передачі образних елементів у творі Патріка Зюскінда «Контрабас».

Актуальність теми зумовлена необхідністю глибшого вивчення механізмів передачі образної структури оригінального тексту засобами іншої мови з урахуванням міжмовних та міжкультурних відмінностей. Художній переклад не є дослівною заміною слів, а передусім інтерпретацією, що вимагає творчого підходу й урахування прагматичних та стилістичних характеристик тексту. Також потрібно завжди аналізувати, що краще підібрати у окремих випадках: функціональний відповідний, контекстуальний відповідник чи еквівалент. У цьому контексті трансформації відіграють ключову роль у збереженні образності, а їхній аналіз дозволяє оцінити якість та глибину перекладу.

Теоретичною базою дослідження стали праці українських, німецьких та міжнародних дослідників у сфері перекладознавства, лінгвостилістики та прагматики художнього тексту, зокрема роботи А. В. Федорова, В. Н. Комісарова, Л. С. Бархударова, Г. Г. Сличка, І. Кобзевої, К. Райса, Г. Шлейєрмахера та інших.

У першому розділі роботи було визначено поняття образності у художньому тексті та її функції, описано основні стилістичні засоби створення образності, розглянуто типи перекладацьких трансформацій (лексичні, граматичні, стилістичні, семантичні), виокремлено проблематику класифікації перекладацьких трансформацій, з'ясовано вплив цих трансформацій на збереження або трансформацію образу в перекладі, а також проаналізовано підходи до перекладу образних одиниць відповідно до перекладацької мети — передачі змісту, стилю та емоційної насиченості тексту.

У другому розділі було визначено основні образні елементи у творі Патріка Зюскінда «Контрабас», описано засоби їх реалізації у вихідному тексті, запропоновано власні варіанти перекладу окремих слів та речень, розглянуто приклади перекладу образних конструкцій українською мовою, з'ясовано специфіку перекладацьких рішень у кожному випадку, а також проаналізовано використані трансформації (як-от конкретизація, узагальнення, модуляція, транспозиція, антонімічний переклад, компенсація тощо) з точки зору їхньої ефективності у збереженні авторського задуму.

Практичне значення роботи полягає у можливості застосування отриманих результатів при аналізі художнього перекладу, підготовці фахівців з перекладознавства, а також у розробці методичних рекомендацій щодо адекватного відтворення образності в художньому тексті. Представлений аналіз може слугувати підґрунтям для подальших досліджень у сфері стилістичних особливостей художнього перекладу та практики перекладацької діяльності.

ZUSAMMENFASSUNG

Die Bachelorarbeit befasst sich mit dem Thema „Übersetzungstransformationen bei der Wiedergabe von Bildhaftigkeit am Beispiel von Patrick Süskinds Werk „Der Kontrabass““.

Das gewählte **Thema** ist in der modernen Übersetzungswissenschaft von großer Aktualität, insbesondere im Rahmen von Forschungen, die sich mit literarischer Übersetzung und der Wiedergabe von Bildhaftigkeit in fremdsprachigen Texten befassen.

Das **Objekt** der Untersuchung ist der dramatische Monolog „Der Kontrabass“ von Patrick Süskind im Original und seine ukrainische Übersetzung.

Der **Gegenstand** der Untersuchung sind Übersetzungstransformationen, die zur Wiedergabe von Bildhaftigkeit im Prozess der interlingualen Übertragung eingesetzt werden.

Das **Ziel** der Arbeit besteht darin, die Übersetzungstransformationen, die zur Übertragung des Bildsystems des Werks in der ukrainischen Übersetzung verwendet werden, zu identifizieren, zu klassifizieren und zu analysieren.

Im ersten Kapitel der Arbeit wurden der Begriff der Bildhaftigkeit im literarischen Text und ihre Funktionen definiert, die wichtigsten stilistischen Mittel zur Schaffung von Bildhaftigkeit (Metapher, Übertreibung, Ironie, Vergleich, Allegorie usw.) beschrieben, die Arten von Übersetzungstransformationen (lexikalische, grammatikalische, stilistische, semantische) betrachtet, die Problematik der Klassifizierung von Übersetzungstransformationen herausgearbeitet, der Einfluss dieser Transformationen auf die Erhaltung oder Transformation des Bildes in der Übersetzung ermittelt sowie Ansätze zur Übersetzung bildlicher Einheiten entsprechend dem Übersetzungsziel – der Vermittlung des Inhalts, des Stils und der emotionalen Dichte des Textes – analysiert.

Im zweiten Kapitel wurden die wichtigsten bildlichen Elemente in Patrick Süskinds Werk „Der Kontrabass“ bestimmt, die Mittel zu ihrer Umsetzung im Ausgangstext beschrieben, eigene Übersetzungsvarianten einzelner Wörter und Sätze vorgeschlagen, Beispiele für die Übersetzung bildlicher Konstruktionen ins Ukrainische betrachtet, die Besonderheiten der Übersetzungslösungen in jedem Fall ermittelt und die verwendeten Transformationen (wie Konkretisierung, Verallgemeinerung, Modulation, Transposition, antonymische Übersetzung, Kompensation usw.) im Hinblick auf ihre Wirksamkeit bei der Bewahrung der Absicht des Autors analysiert.

Zur Erreichung des Ziels wurden folgende Forschungsmethoden angewendet: systemische, vergleichende, komplexe und linguistische Analysen sowie eine Analyse des Textes auf grammatikalischer, syntaktischer und semantischer Ebene.

Die praktische Bedeutung der Arbeit liegt in der Möglichkeit, die gewonnenen Ergebnisse bei der Analyse von literarischen Übersetzungen, der Ausbildung von Fachleuten im Bereich Übersetzungswissenschaft sowie bei der Entwicklung methodischer Empfehlungen zur adäquaten Wiedergabe der Bildhaftigkeit in literarischen Texten anzuwenden. Die vorgestellte Analyse kann als Grundlage für weitere Forschungen im Bereich der stilistischen Besonderheiten literarischer Übersetzungen und der Übersetzungspraxis dienen.

Die wissenschaftliche Neuheit der Studie besteht in der Kombination von Bildanalyse und Übersetzungstransformationen, der Auswahl eines spezifischen Untersuchungsobjekts, der Identifizierung konkreter Transformationen, die für die Übersetzung deutschsprachiger Bildsprache charakteristisch sind, der Betonung des pragmatischen Aspekts der Übersetzung von Bildsprache und der praktischen Analyse, die als Beispiel für ähnliche Studien dienen kann.

СПИСОК ВИКОРОСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Вступ до галузевого перекладу : практикум для студентів спеціальності “Переклад” / А.Г. Гудманян, А.В. Сітко, Г.Г. Єнчева. –К. : Аграр Медиа Групп, 2014. – 257 с.
2. Журавель, Т. В., and Н. І. Хайдарі. "Поняття перекладацьких трансформацій та проблема їх класифікації." *Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету* 2.19 (2015): 148-150 с.
3. Лобода, В. А. "Перекладацькі трансформації: дефінітивний характер та проблема класифікації." *Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету. Сер.: Філологія* 4.43 (2019): 72-74 с.
4. Радчук В. Забобон неперекладності (Чи під силу мові Тараса переклад цитат?) // Всесвіт. — № 1—2. — 2000. — С. 166—170; Оновлений варіант: Протей: перекладацький альманах. – Вип. 2. – Харків: Вид-во НУА, 2009. 367—379 с.
5. Демецька В. В. Проблема перекладацької адаптації прагматичних текстів/ Херсонський державний університет. 1 – 5 с.

URL: <https://ekhsuir.kspu.edu/server/api/core/bitstreams/db4abe6e-337b-4b8c-a275-a2357e1ca26b/content>

6. Збірник наукових праць В. О. Подміногіна з історії та теорії перекладу / Нар. укр. акад., [каф. теорії та практики перекладу ; авт.-упоряд. О. А. Кальниченко, Д. І. Панченко]. – Харків : Вид-во НУА, 2017. – 468 с.
7. Statham, Nigel. "Nida and 'Functional Equivalence: The Evolution of a Concept, Some Problems, and Some Possible Ways Forward.'" *United Bible Societies* (2005): 1-10.

URL: <https://translation.bible/wp-content/uploads/2024/06/statham-2005-nida-and-functional-equivalence-the-evolution-of-a-concept-some-problems-and-some-possible-ways-forward.pdf>

8. Iordan, C. (2021). DEFINITION OF TRANSLATION, TRANSLATION STRATEGY, TRANSLATION PROCEDURE, TRANSLATION METHOD, TRANSLATION TECHNIQUE, TRANSLATION TRANSFORMATION. *InterConf*, (42), 473-485.

URL:https://www.researchgate.net/publication/359773993_DEFINITION_OF_TRANSLATION_TRANSLATION_STRATEGY_TRANSLATION_PROCEDURE_TRANSLATION_METHOD_TRANSLATION_TECHNIQUE_TRANSLATION_TRANSFORMATION

9. Сіняговська, Інга Юріївна. "Визначення та класифікація перекладацьких трансформацій у процесі художнього перекладу тексту." (2014).

URL: <https://dspace.nuft.edu.ua/server/api/core/bitstreams/3de0d232-672e-4e25-8802-ae778ee53465/content>

10. Банзерук, А. "Перекладацькі трансформації в англійськомовному медіадискурсі." *Вісник студентського наукового товариства* 25 (2021): 39-42 с.

11. Кияк, Т. Р., А. М. Науменко, and О. Д. Огуй. "Перекладознавство (німецько-український напрям): підручник." *К.: Видавничо-поліграфічний центр «Київський університет* 543 (2008).

12. Тащенко, Г. В. "Актуальні проблеми теорії та практики перекладу: конспект лекцій для студентів освітньо-кваліфікаційного рівня «Бакалавр» факультету іноземних мов." *Харків: друкарня «Мадрид* (2021).

13. Киричук, Лариса Миколаївна, Людмила Володимирівна Ковальчук, and Юлія Вікторівна Літкович. "Fundamentals of translation: конспект лекцій та практичні завдання з курсу" Теорія і практика перекладу"." (2022) 60 с.

14. Селіванова, О. О. "Проблема диференціації перекладацьких трансформацій." *Нова філологія* 50 (2012): 201-208 с.

15. Карабан, В. І. "Переклад англійської наукової і технічної літератури." *Грамматичні труднощі, лексичні, термінологічні та жанрово-стилістичні проблеми*. Вінниця: Нова книга (2004). 576 с.
16. Пріщенко, К. В. "Роль перекладацьких трансформацій у процесі перекладу художнього тексту." *Scientific review* 8.71 (2020): 64-75 с.
17. Нагорнюк, Н., and Ю. Нідзельська. "Класифікація перекладацьких трансформацій як одна з найважливіших проблем у рамках сучасного перекладознавства." *Вісник Житомирського державного університету імені Івана Франка. Філологічні науки* 1 (104) (2025): 189-198 с.
18. Лощенова, І. Ф., and В. В. Нікішина. "Перекладацькі трансформації як ефективний засіб досягнення адекватності перекладу." *Наукові записки [Ніжинського державного університету ім. Миколи Гоголя]. Сер.: Філологічні науки* 3 (2014): 102-105 с.
19. Приймачок, Оксана Іванівна. "Перекладацькі трансформації як спосіб досягнення адекватності художнього перекладу." (2008). 115-121 с.
20. Задорожна, Анна. "Перекладацькі трансформації як засіб досягнення еквівалентності перекладу." *Актуальні питання гуманітарних наук* 27.2 (2020): 57-63 с.
21. Ткачук, Т. І., and І. Б. Паславська. "Застосування перекладацьких трансформацій з метою досягнення еквівалентності." *Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету. Серія: Філологія* 31 (3) (2017): 157-159 с.
22. Абабілова, Н. М., and Ю. І. Сидоренко. "Перекладацькі трансформації як засіб досягнення еквівалентності текстів." *Мова і культура* 15, т. 6 (2012): 416-420 с.
23. Іванова, О. "ПЕРЕКЛАДАЦЬКА ЕКВІВАЛЕНТНІСТЬ І СПОСОБИ ЇЇ ДОСЯГНЕННЯ (Translators equivalence and ways to reach it)." *Наукові записки Національного університету «Острозька академія». Серія «Філологічна»*. Вип. 48 (2014): 277-279 с.

24. Балахтар В. В. Адекватність та еквівалентність перекладу / В. В. Балахтар, К. С. Балахтар.
URL: <http://www.confcontact.com/20110531/fk-balahtar.htm>
25. Свинцова, Ірина, and Олена Зимомря. "Словесно-поетична образність художнього тексту: дискурс авторської рефлексії." *Наукові записки Тернопільського національного педагогічного університету імені Володимира Гнатюка. Серія: Літературознавство* 43 (2015): 228-235 с.
26. Терещенко, В. Я. "ОБРАЗНІСТЬ ЯК ОЗНАКА ХУДОЖНЬОГО ТЕКСТУ І КОМПОНЕНТ ІДІОСТИЛЮ ПИСЬМЕННИКА." *Панова ЛС, Жилко НМ Профорієнтаційний аспект викладання практичної граматики на факультеті іноземних мов..... 5 Пасічник ЛЛ, Палій ОА Вимоги програми до викладання другої іноземної мови (німецької) на факультеті іноземних мов..... 9* (2011): 188 с.
27. Голобородько, Костянтин. Український світ у наукових парадигмах. Збірник наукових праць. "СЛОВО, СЛОВЕСНА ОБРАЗНІСТЬ, ІДІОСТИЛЬ В АСПЕКТІ ВИВЧЕННЯ ХУДОЖНЬОЇ МОВИ." Випуск 11/24. Харків: Харківське історико-філологічне товариство (2024).
28. Маленко, О. О. "Лінгвопоетика як науковий досвід: питання методології і методів лінгвістичного аналізу художньої мови." *Лінгвістичні дослідження* 2.54 (2021): 99-111 с.
29. Муратова, В. "Індивідуальний стиль Патріка Зюскінда та ситуація постмодерну (на матеріалі роману *Контрабас*)." *Наукові записки [Кіровоградського державного педагогічного університету імені Володимира Винниченка]. Сер.: Філологічні науки* 81 (3) (2009): 362-366 с.
30. Ходаковська, Наталія Григорівна. "Лексико-стилістичні засоби поетичного мовлення німецьких поетів-символістів." *Філологічні науки. Випуск 1 (83).* (2016): 107-112 с.
31. Бучіна, Катерина. "Засоби вираження образності в текстах німецькомовних фольклорних бувальщин." *Теоретична і дидактична філологія* 16 (2013): 68-75 с.

32. Назаренко, Олена В., and К. В. Деменкова. "Стилістичні засоби втілення художнього образу сходу у сучасних англомовних творах прозової форми." *Актуальні проблеми філології та перекладознавства* 18 (2019): 20-24 с.
33. Іваніна, Тетяна. "Специфіка відтворення українських порівнянь англійською мовою". м. Запоріжжя: с. 1-2.
URL: <https://core.ac.uk/download/pdf/286619623.pdf>
34. Волченко, О. М. "Стилістичні аспекти теорії перекладу." *Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету. Серія «Філологія»*. Одеса: Видавничий дім «Гельветика» (2024): 220-224 с.
35. Науменко А.П., Гордєєва А.Й. Практичний курс перекладу з англійської на українську: навчальний посібник. Вінниця: Нова книга, 2011. 136 с.
36. Петрик, О. М., and М. В. Романова. "Специфіка перекладу порівнянь у поемі М. Лермонтова "Демон"." *Literature and Culture of Polissya* № 96. Series "Philology Research" № 13. (2019): с. 254-266 с.
37. Lutsenko, Roman Ivanovych. "АДАПТИВНІ СТРАТЕГІЇ ВІДТВОРЕННЯ ОБРАЗНИХ ПОРІВНЯНЬ (НА МАТЕРІАЛІ ПЕРЕКЛАДНИХ ВЕРСІЙ АНГЛІЙСЬКОМОВНОЇ ПОЕЗІЇ)." *Львівський філологічний часопис* 9 (2021): 129-135 с.
38. Ребенко, М. Ю. "Адаптація як прийом творчої модифікації при перекладі." *Актуальні проблеми філології та перекладознавства* 4 (2009): 177-180 с.
39. Гордієнко, Н. М., and А. В. Михайленко. "Типологія компенсації як засобу перекладацьких трансформацій." *Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету. Серія: Філологія* 30 (2) (2017): 83-85 с.
40. Патрік Зюскінд. "Контрабас". Diogenes Verlag (1980): 46 с.
URL: [suskind_patrick_der_kontrabass \(2\).pdf](#)